

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 7. SINIF TÜRKÇE DERSİNDE
KULLANILAN ZİHİN HARİTASI TEKNİĞİNİN
ÖĞRENCİLERİN YAZMA BECERİLERİNE ETKİSİ

Tahir TAĞA

Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Prof. Dr. Halim SERARSLAN

Konya – 2013

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 7. SINIF TÜRKÇE DERSİNDE
KULLANILAN ZİHİN HARİTASI TEKNİĞİNİN
ÖĞRENCİLERİN YAZMA BECERİLERİNE ETKİSİ**

Tahir TAĞA

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Prof. Dr. Halim SERARSLAN

Konya – 2013

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tahir TAĞA		
	Numarası	108303011006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı		
		Türkçe Eğitimi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Halim SERARSLAN		
	Tezin Adı	İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Yazma Becerilerine Etkisi		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Tahir TAĞA

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tahir TAĞA
	Numarası	108303011006
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Halim SERARSLAN
	Tezin Adı	İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Yazma Becerilerine Etkisi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “*İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Yazma Becerilerine Etkisi*” başlıklı bu çalışma 15.02.2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/~~oyçokluğu~~ ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi Üyeleri	İmza
Prof. Dr. Halim SERARSLAN	
Yrd. Doç. Dr. Dilek CERAN	
Yrd. Doç. Dr. Muhittin ÇALIZKAN	

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	8
ÖZET	9
SUMMARY	11
GİRİŞ	13
1. Problem Durumu	13
2. Araştırmanın Amacı	14
3. Araştırmanın Önemi	15
4. Araştırmanın Sayıtları	15
5. Araştırmanın Sınırlılıkları	16
6. İlgili Araştırmalar	16
6.1 Yazma Öğretimi ile İlgili Araştırmalar.....	16
6.2 Zihin Haritası ile İlgili Araştırmalar	23

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAM ÇERÇEVESİ.....	27
1.1 ZİHİN HARİTALARI.....	27
1.1.1 Zihin Haritasının Esasları	28
1.1.2 Zihin Haritasının Hazırlanma Aşamaları.....	29
1.1.3 Zihin Haritalarının Faydaları	31
1.1.4 Zihin Haritası, Kavram Haritası, Kelime Ağı.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM.....	36
2.1 Araştırmanın Deseni.....	36
2.2 Araştırma Gruplarının Oluşturulması.....	36
2.2.1. Grupların Türkçe Dersi Başarı Puanları	37

2.2.2. Grupların Yazılı Anlatım Becerisi Ön Test Puanları.....	38
2.3 Veri Toplama Araçları.....	39
2.3.1 Yazılı Anlatım Metinleri.....	39
2.3.2 Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme Formu	39
2.4 İşlem Basamakları	40
2.5 Verilerin Analizi.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGU VE YORUMLAR	42
3.1 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Puanlarının Değerlendirilmesi.....	42
3.1.1 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Son Test Puanların “Biçim” Düzeyinde Karşılaştırılması.....	42
3.1.2 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Son Test Puanların “Dil ve Anlatım” Düzeyinde Karşılaştırılması	43
3.1.3 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Son Test Puanların “İmlâ ve Noktalama” Düzeyinde Karşılaştırılması	43
3.1.4 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Son Test “Toplam” Puanları Açısından Karşılaştırılması.....	44
3.2 Zihin Haritası Tekniği Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar ..	45
3.2.1 Öğrencilerin Zihin Haritası Tekniğini Tanımlamalarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	45
3.2.2 Zihin Haritasının Faydaları Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	47
3.2.3 Zihin Haritasının Zorlukları Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	50
3.2.4 Zihin Haritasını Kullanmaları Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE TARTIŞMA, ÖNERİLER	55
4.1 Sonuç ve Tartışma	55
4.2 Öneriler	58
KAYNAKÇA.....	60
EKLER.....	64
EK 1: DERS PLANLARI.....	64
EK 2: YAZILI ANLATIMI DEĞERLENDİRME FORMU.....	84
EK 3: GÖRÜŞME FORMU	85

ŞEKİL, TABLO VE ÇİZELGE LİSTESİ

Şekil 1: Zihin Haritalama Yapısı	27
Şekil 2: Zihin Haritası Öğeleri.....	30
Şekil 3: Zihin Haritası, Kavram Haritası, Kelime Ağı	33
Tablo 1 : Zihin ve Kavram Haritalarının Karşılaştırılması.....	34
Tablo 2.1: Grupların Türkçe Dersi Başarı Puanları.....	37
Tablo 2.2: Grupların Yazılı Anlatım Becerileri Ön Testine İlişkin Bulgular	38
Tablo 3.1: Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Biçim Puanları	42
Tablo 3.2: Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Dil ve Anlatım Puanları.....	43
Tablo 3.3: Deney ve Kontrol Grubunun Son Test İmlâ ve Noktalama Puanları	44
Tablo 3.4: Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Toplam Puanları	44
Çizelge 1: Öğrencilerin Zihin Haritasının Tanımına İlişkin Görüşleri.....	45
Çizelge 2: Öğrencilerin Zihin Haritasının Faydaları ile İlgili Görüşleri.....	47
Çizelge 3: Öğrencilerin Zihin Haritasının Zorlukları ile İlgili Görüşleri	50
Çizelge 4: Öğrencilerin Zihin Haritasını Kullanmaları ile İlgili Görüşleri.....	52
Çizelge 5: Öğrencilerin Zihin Haritasını Kullanmak İstemelerinin Gereçekleri.....	52

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında ve bu hâle gelmesinde eleştiri ve tavsiyeleriyle bana rehberlik eden tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Halim SERARSLAN başta olmak üzere tezin tashihinde yardımlarını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Muhittin ÇALIŞKAN'a, yazılı anlatım metnlerinin değerlendirilmesinde gösterdikleri fedakârlık dolayısıyla Türkçe Öğretmenleri Erkan ZAFER ve Süleyman KAYA'ya, tezin yazımı aşamasındaki katkıları dolayısıyla Türkçe Öğretmeni Cemil ŞAHİN ve Arş. Gör. Hüseyin ÖZTÜRK'e, çalışmanın yürütülmesinde gösterdikleri anlayış dolayısıyla Meram Gödene Toki İlköğretim Okulu Müdürü Tekin ŞAVLİ ve Müdür Yardımcısı İbrahim AKMAN'a, uygulamayı gerçekleştirdiğim 7/B sınıfı öğrencilerine ve ismini burada zikredemediğim bütün dostlara şükranlarımı sunmak isterim.

Konya, 2013

Tahir TAĞA

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tahir TAĞA		
	Numarası	108303011006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı		
		Türkçe Eğitimi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Halim SERARSLAN		
Tezin Adı	İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Yazma Becerilerine Etkisi			

ÖZET

Bu çalışma, ilköğretim 7. sınıf Türkçe dersinde kullanılan zihin haritası tekniğinin öğrencilerin yazma becerilerine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, zihin haritası tekniği ile yapılacak yazma uygulamalarında kullanılacak eğitim durumları hazırlanmıştır.

Bu çalışma, 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılı II. Dönem, Konya ili Meram Gödene Toki İlköğretim Okulunda on iki hafta boyunca 7. sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Seçilen her iki grupta toplam yirmi yedi öğrenci bulunmaktadır. Araştırmada, yansız atama yoluyla gruplardan biri deney grubu, diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Bu gruplar, öğrencilerin birinci yarıyıl Türkçe dersi karne notları ve ön testten elde edilen yazılı anlatım notları göz önünde bulundurularak on dokuzar kişilik denk gruplar oluşturulmuştur.

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden ön test - son test kontrol gruplu model ve nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma boyunca deney grubunda zihin haritası tekniği ile yazma çalışmaları

gerçekleştirilirken kontrol grubunda programdaki yazma etkinliklerine bağlı kalınmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine ilişkin elde edilen veriler Mann Whitney U testi ile çözümlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşleri çözümlenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğrencilerin yazma becerilerini -biçim, dil ve anlatım ve imlâ ve noktalama yönünden- geliştirmede zihin haritası tekniğinin programda yer alan yazma tekniklerinden daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler de öğrencilerin zihin haritası tekniği ile yapılan yazma çalışmalarına ilişkin olumlu bir görüşe sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Yazma Öğretimi, Zihin Haritası Tekniği, Yazma Becerisi

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tahir TAĞA		
	Numarası	108303011006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı		
	Dalı	Türkçe Eğitimi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Halim SERARSLAN		
	Tezin Adı	The Effect of Mind Map Technique on Students' Writing Skills Used in Primary School 7th Grade Turkish Lesson		

SUMMARY

This study was carried out for the purpose of determining the effect of mind map technique on students' writing skills used in primary school 7th grade Turkish lesson. In line with this aim, conditions of education were prepared used for the work of writing done with mind map technique.

This study was carried out with 7th grade students at Meram Gödene Primary School for 12 weeks during the II. Term 2011-2012 Education Year. There were nineteen students in two group. Either of the group were determined as experiment group and the other determined as control group by random assignment in research. These groups were balanced as considering the students' first term Turkish lesson reports and pre-text obtained writing expression marks.

In study, pre-test - post-test control group experimental design was used, which is one of the quantitative measurement tools and interview technique was used, which is one of the qualitative measurement tools. While the works of writing was conducted by mind map technique in the experiment group during research, writing activities in curriculum was used for control group.

In aim of study line, data obtained regarding students' writing skills was analysed by Mann Whitney U Test for Independent Samples. Also, students' opinions regarding exercise were analysed and the following results were attained:

It was determined that mind map technique was more effective than writing techniques in the curriculum, in terms of development of students' writing skills, form, tongue and expression, dictation and punctuation. Data obtained from interviews proved that students have a positive view as to writing exercise made by mind map technique as well.

Keywords: Writing Teaching, Mind Map Technique, Writing Skills

GİRİŞ

Bu bölümde, çalışmanın gerekçesini oluşturan “Problem Durumu”na, “Araştırmanın Amacı”na ve Türkçe öğretimi açısından “Araştırmanın Önemi”ne yer verilmiştir. Bunun yanı sıra “Araştırmanın Sayıtları” ve “Araştırmanın Sınırlılıkları” da belirtilmiştir.

1. Problem Durumu

Dil, sözlü veya yazılı olarak insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araçtır. Bu sebeple bireyler iletişim becerilerini etkili bir şekilde kullanılabilmek için dilde gerekli yeterliliğe sahip olmalıdır. Dilin temel işlevi iletişimi sağlama olmakla birlikte bireyin dış dünyayı tanınması, düşünmesi, geçmişle bir bağ kurması ve kendisini bir topluluğa, millete ait hissetmesi hep dil aracılığıyla gerçekleşmektedir. Günümüzde çok yönlü işlevi sebebiyle ana dili eğitiminin programlarda önemli bir ağırlığı vardır.

Ana dili eğitiminin temel amacı anlama ve anlatma becerilerinin kazandırılmasıdır. Bu doğrultuda Türkçe dersleri dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört beceri alanı çerçevesinde ele alınmaktadır. Beceri alanları içerisinde dinleme, konuşma ve okumadan sonra en son gelişen beceri, yazma becerisidir. Diğer dil becerileri kazanılmadan yazmada başarılı olunması düşünülemez. Pek çok zaman bu bile yeterli olmamaktadır. Okuyan ama yazmayı bir alışkanlık haline getirememiş insanların sayısı oldukça fazladır. Bu bakımdan yazma, dil becerileri içerisinde en son gelişen olduğu kadar en zor kazanılan dil becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün bunlar dikkate alındığında yazma, bir bakıma bireyin ana dilindeki yetkinliğini ortaya koyduğu bir alandır.

Yazma, dil eğitiminde önemli bir yere sahip olmasına rağmen beceri alanları içerisinde öğrencilerin en başarısız oldukları beceri alanı olarak değerlendirilmektedir. Bugün lise öğrenimini tamamlayıp üniversiteye giden bir birey dahi duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini derli toplu anlatmakta aceze düşmektedir. Kırık dökük cümleler, bir bütünlük taşımayan paragraflar, noktalama ve imlâdaki özensizlik ile oluşturulan yazılar meramı anlatmada yetersiz kalmaktadır. “Yapılan araştırmalar, lise ve dengi okulları bitirdikten sonra yüksek öğretime

girebilen öğrencilerin ‘okuduğunu anlama gücü’ ile ‘yazılı anlatım becerisi’ni yeterli seviyede kazanamamış olduklarını ortaya çıkarmıştır. Bu durum, ilkokuldan lise sonuna değin sürdürülen on bir yıllık Türkçe öğretiminin verimsizliğine de işaret etmektedir” (Ünalın, 2001: 171).

Yazma öğretiminin başarısız olmasında pek çok sebepten söz edilebilir. Bu sebepler ele alınırken dil eğitiminin bir bütün olduğu unutulmamalıdır. Diğer beceri alanlarındaki yetersizliğin etkisi bir yana yazma öğretiminde öğrenci, öğretmen ve yöntemden kaynaklanan sorunlar sebebiyle öğrencilere yeterli seviyede yazma becerisi kazandırılmamaktadır. Son yıllarda bu sorunların çözümüne yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda daha çok yöntem üzerinde durulmaktadır. Türkçe derslerinde gerçekleştirilen yazma uygulamaları hem öğrencilerin yazmaya karşı olumsuz tutum geliştirmelerine hem de yazmayı üstesinden gelinmesi zor bir uğraş alanı olarak düşünmelerine sebep olmaktadır. Araştırmalar, özellikle yazma çalışmalarının, öğrencilerin zevk alabileceği ve birikimlerini yazıya dökebilecekleri bir etkinlik süreci olmasını sağlayacak yöntemlerin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, zihin haritası tekniği kullanılarak yapılan yazma etkinliklerinin öğrencilerin yazma becerisini geliştirmedeki etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Zihin haritası tekniği ile yazma etkinlikleri yapılan deney grubu ile programdaki yazma etkinliklerinin yapıldığı kontrol grubu arasında yazılı anlatımın biçim özellikleri bakımından istatistikî olarak anlamlı bir fark var mıdır?
2. Zihin haritası tekniği ile yazma etkinlikleri yapılan deney grubu ile programdaki yazma etkinliklerinin yapıldığı kontrol grubu arasında dil ve anlatım bakımından istatistikî olarak anlamlı bir fark var mıdır?
3. Zihin haritası tekniği ile yazma etkinlikleri yapılan deney grubu ile programdaki yazma etkinliklerinin yapıldığı kontrol grubu arasında imlâ ve noktalama bakımından istatistikî olarak anlamlı bir fark var mıdır?

4. Zihin haritası tekniği ile yazma etkinlikleri yapılan deney grubu ile programdaki yazma etkinliklerinin yapıldığı kontrol grubu arasında toplam puan bakımından istatistikî olarak anlamlı bir fark var mıdır?
5. Zihin haritası tekniği ile yazma öğretimi uygulanan deney grubunun zihin haritası tekniğine ilişkin görüşleri nelerdir?

3. Araştırmanın Önemi

Yazma çalışmalarının hazırlık aşamasında kullanılacak soru-cevap, kelime ağı, beyin fırtınası gibi çeşitli yöntem ve teknikler vardır (MEB, 2006; Tekşan 2001). Bunlardan biri de zihin haritası tekniğidir. Temel aldığı esaslar ve uygulama amacı dikkate alındığında bu teknik ile gerçekleştirilecek yazma çalışmaları, yazma öncesinde öğrencilerin ihtiyaç duyduğu hazırlık yapma ihtiyacına cevap verebilecek niteliktedir. Yazma öncesinde yapılacak zihin haritaları sayesinde öğrencinin konuya bir çerçeve çizmesi, üretkenliklerini ortaya koyması, yazılı anlatımlarının derli toplu bir hâl alması ve bunlara paralel olarak yazmaya karşı olan tutumlarını olumlu yönde gelişmesi beklenmektedir.

Yazma öğretiminde istenilen seviyede amaçlara ulaşamaması, uygulanan geleneksel yöntemlerin yenilenmesini, geliştirilmesini veya yeni yöntemlerin kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Bu amaçla, günümüzde, Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların tespiti ve çözümüne yönelik birçok çalışma gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmalar, öğretme-öğrenme sürecinde kullanılacak uygulamaların tespit edilmesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Yazma çalışmalarında gerçekleştirilen yazma uygulamalarına bir seçenek oluşturacağı düşüncesiyle yapılan bu araştırmanın, elde edilen verilerle alandaki uygulama ve uygulamacılara ışık tutabileceği düşünülmektedir.

4. Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırma sürecinde denetim altına alınamayan değişkenler deney ve kontrol gruplarını eşit şekilde etkilemiştir.
2. Veri toplama araçlarının geçerliği konusunda kendisine başvuru uzmanların görüşleri yeterli kabul edilmiştir.

3. Öğrencilerin anketlere verdikleri cevaplar, onların gerçek düşüncelerini yansıtmaktadır.

5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

1. Denekler açısından, Konya Merkez Gödene Toki İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencileri ile,
  2. Kapsam açısından, 2011–2012 eğitim-öğretim yılı II. dönem Türkçe derslerinde, öğretim programı gereği kazandırılması amaçlanan davranışlar ile,
- sınırlı tutulmuştur.

6. İlgili Araştırmalar

Yazma öğretimi, sorunların tespiti ve çözümüne yönelik yüksek lisans ve doktora düzeyindeki araştırmalara konu olmuştur. 2005 Türkçe Öğretim Programı'nın etkisiyle bu alanda gerçekleştirilen araştırmaların sayısı ciddi bir şekilde artmıştır. Araştırmaların büyük bir kısmı tarama modelinde olup bir durum tespiti ortaya koyma amacındadır. Bu bölümde daha çok deneysel araştırmalar ele alınmıştır. Araştırmalar kronolojik olarak amacı, yöntemi ve sonuçları bakımından özetlenmiştir. Ayrıca zihin haritası ile ilgili araştırmalara da yer verilmiştir.

6.1 Yazma Öğretimi ile İlgili Araştırmalar

Sever (1993) “Türkçe Öğretiminde Uygulanan Tam Öğrenme Kuramı İlkesinin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Erişiyeye Etkisi” adlı araştırmasıyla Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yönteminin uygulandığı grubun okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri yönünden ulaştığı erişim düzeyleri arasında farkın olup olmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma 1992–1993 öğretim yılının ilk yarısında 16 haftalık bir dönem boyunca, Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakıf Özel Lisesi [Orta kısım 1. sınıf (ilköğretim 6.sınıf)] Türkçe dersinde yürütülmüştür. Ön test-son test sonuçlarına göre okuduklarını anlama

becerisinin bilgi düzeyindeki davranışları kazandırmada geleneksel yöntem ile tam öğrenme yöntemi arasında anlamlı bir fark yoktur. Kavrama düzeyindeki davranışlarda ise tam öğrenme lehine anlamlı bir fark vardır. Bunun yanı sıra yazılı anlatımın bilgi ve uygulama düzeyindeki davranışları kazandırmada tam öğrenme yönteminin geleneksel yöntemlerden daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular “tam öğrenme” modelinin Türkçe dersinde uygulanarak verimliliği ve etkililiği artıracağı, ilköğretimden üniversiteye tüm eğitim kademelerinde uygulanabileceği yönünde yorumlanmış ve buna yönelik öneriler sunulmuştur.

Özbay (1995) “Ankara Merkez Ortaokullarındaki Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada, Ankara merkez ortaokullarındaki 3. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin seviyesi ve test ürünü sınavların bu becerileri ölçmede yeterli olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Öğrencilerin yazılı anlatım konusundaki bilgilerini ölçmüştür. Daha sonra öğrencilere yazılı anlatım çalışmaları yaptırarak bu çalışmaları yazılı anlatım becerisi açısından incelemiştir. Araştırma grubunu oluşturan 515 öğrencinin yazılı anlatım testindeki başarı oranını %64, yazılı anlatım sınavındaki başarı oranını %48 olarak belirlemiştir. Yazılı anlatım kâğıtlarını değerlendirirken öğrencilerin en önemli eksikliklerinin noktalama işaretlerini kullanmama, yazım kurallarına uymama, amaca uygun sözcük seçmeme, mantıkça doğru ve dil kurallarına uygun cümle kurmama olduğunu tespit etmiştir. Öğrencilerin %11.26’sının yazılı anlatımlarında hiçbir hataya rastlanmamıştır. Bu bilgiler ışığında araştırma alanına giren okullarda Türkçe öğretiminin yetersiz olduğunu ve test ürünü sınavların yazılı anlatım becerilerini ölçmede yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Tekşan (2001) “Yazılı Anlatım Geliştirmede Ön Hazırlığın Etkisi” adlı çalışmada, yazılı anlatımı geliştirmede ön hazırlığın etkisini ortaya koymak amaçlamıştır. Bu amaca yönelik 180 öğrenciye öğrencilerin sosyal ve kültürel durumunu belirlemek amacıyla anket uygulanmış ve farklı zamanlarda hazırlıksız, klasik hazırlıklı(örnek metin), Cluster’in kelime ağı ve soru-cevap yoluyla ön hazırlıklı dört yazılı anlatım metni yazdırılmıştır. Yazdırılan bu yazılı anlatım metinleri dış yapı, iç yapı, dil ve anlatım olmak üzere üç bölümden oluşan yazılı

anlatım değerlendirme ölçeği ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre hazırlık türlerinin dış yapıda başarıyı artırmada farklılık göstermediği fakat iç yapı, dil ve anlatımda Cluster ve soru-cevaplı ön hazırlığın başarıyı artırdığı görülmüştür. Bu bulgular ışığında, yazma çalışmalarından önce uygun şekilde düzenlenmiş ön hazırlıkların mutlaka yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Temizkan (2003) “Yazılı Anlatım Etkinliği Çerçevesinde Türkçe Öğretmenlerinin Çalışmalarına İlişkin Bir Değerlendirme” adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim 7. sınıf Türkçe derslerine giren öğretmenlerin yazılı anlatım etkinliklerinde gerçekleştirdikleri uygulamaları ve bu uygulamaların yazılı anlatım becerilerini geliştirmedeki etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Yazılı anlatımda yapılan etkinlikleri tespit amacıyla 60 öğretmene açık uçlu 40 sorudan oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Uygulamaların yazılı anlatıma etkisini belirlemek amacıyla ankete katılan 18 öğretmenin ders verdiği 7. sınıflara ait yazılı anlatım metinleri belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonunda, öğretmenlerin yaptıklarını belirttikleri uygulamaların genelde ideal olmasına karşın öğrencilerin yazılı anlatım başarılarının istenen düzeyde olmadığı, öğretmenlerin belirttikleri uygulamaları genelde gerçekleştirmemelerinin bu duruma yol açtığı tespit edilmiştir.

Belet (2005) “Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri ile Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi” adlı çalışmasını, ilköğretim beşinci sınıf Türkçe dersinde öğrencilere kazandırılacak olan öğrenme stratejilerinin, okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe dersine ilişkin tutumlar üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirmiştir. 5 hafta 27 ders saatlik süreci kapsayan çalışma 43 beşinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testleri, ders materyalleri ve yapılandırılmış gözlem formları ile Acat (2000) tarafından geliştirilen “Türkçe Dersine İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Deney grubunda öğrenme stratejilerinden not alma, özetleme ve kavram haritası kullanırken kontrol grubunda öğretmen merkezli bir eğitim gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilere göre okuduğunu anlama ve yazma becerileri bakımından deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Anılan (2005) “Yazılı Anlatım Becerilerinin Geliştirilmesinde Kelime Ağı Oluşturma Yönteminin Etkililiği” adlı çalışmasında yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde kelime ağı oluşturma yönteminin etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. 44 beşinci sınıf öğrencisiyle yürütülen çalışmada 24 ders saati boyunca deney grubunda kelime ağı yöntemi ile yazma çalışmaları yapılırken kontrol grubunda ders programına göre yazma çalışmaları yapılmıştır. Çalışmanın başında ve sonunda yazdırılan serbest konulu yazılı anlatım metinleri araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek ile değerlendirilmiştir. Ön test ve son testten elde edilen veriler ışığında kelime ağı oluşturma yöntemine dayalı olarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Karateke (2006) “Yaratıcı Dramanın İlköğretim II. Kademedeki 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerine Olan Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde, yazılı anlatım etkinliklerinde, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerin bir cümlede kullanmış oldukları sözcük dağarcığında, yaratıcı dramanın ne gibi etkileri olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarını ve Türkçe dersine karşı tutumlarını belirlemek amacıyla anket uygulamıştır. Planlanmış etkinlikler içeren drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yönteminin uygulandığı kontrol grubuna araştırmanın başında ve sonunda otobiyografi yazısı yazdırılmış ve yazdırılan yazılı anlatım metinlerindeki sözcük, morfe, hece ve cümle oranlarını belirlenmiştir. Araştırma sonunda ön test-son test verileri incelendiğinde yaratıcı drama yönteminin uygulandığı sınıfın yazılı anlatım ifadelerinde kullandıkları kelime sayısının arttığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmanın başında ve sonunda uygulanan tutum ölçeğine göre yaratıcı dramanın deney grubunun Türkçe dersine karşı olan tutumları geliştirdiği de tespit edilmiştir.

Pekaz (2007) “İlköğretim Sekizinci Sınıf Yazılı Anlatımlarındaki Ses Olayları, Noktalama, İmlâ Hataları ve Anlatım Bozukluklarının Düzeltilmesinde İpucu ve Geri Bildirim Teknikleri” adlı çalışmasında, ipucu ve geri bildirim tekniklerinin etkisini araştırmıştır. Araştırma, Sinop ili Türkeli ilçesindeki 6 ilköğretim okulu 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Deney grubu öğrencileri 43, kontrol grubu öğrencileri de 185 kişiden oluşmuştur. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine üçer yazılı sınav uygulanmıştır. Birinci sınavdan sonra öğrenci gruplarının yaptığı hatalar

tek tek tespit edilip bu hatalar, sadece deney grubu öğrencilerine geri bildirim ve ipucu yoluyla gösterilmiştir. Bu uygulama ikinci ve üçüncü sınavlarda da devam ettirilmiş, öğrencilerde bilgi eksikleri giderilmiştir. Bunun sonucunda deney grubu öğrenci hatalarında %80 yakın düşüş kaydedilmiştir. Kontrol grubu öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki hata oranları çok az değişmiştir.

Güneyli (2007) “Etkin Öğrenme Yaklaşımının Anadili Eğitiminde Okuma ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi” adlı çalışmasında etkin öğrenmenin okuma ve yazma becerilerine etkisini incelemiştir. KKTC’de 39 beşinci sınıf öğrencisi ile yürütülen çalışmada deney grubunda etkin öğrenme yaklaşımı uygulanırken, kontrol grubunda geleneksel yaklaşıma devam edilmiştir. Veriler Sedat Sever tarafından geliştirilen Türkçe Okuduğunu Anlama Becerisi Testi, Türkçe Yazılı Anlatım Beceri Testi ve araştırmacı tarafından geliştirilen Türkçe Okuduğunu Anlama Becerisi Tutum Ölçeği, Türkçe Yazılı Anlatım Becerisi Tutum Ölçeği, Türkçe Dersi Tutum Ölçeği ile elde edilmiştir. Ön test - son test verileri değerlendirildiğinde etkin öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubunun hem akademik başarılarını arttırmış hem de tutumlarında olumlu yönde bir değişme gözlemlenmiştir. Buna göre etkin öğrenme yaklaşımının geleneksel yaklaşıma oranla daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2008) “Orta Öğretim Seçme Sınavında Başarılı Olan Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada, Orta Öğretim Seçme Sınavı’nda 400 ve üzeri puan almış öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin seviyelerini tespit etmek, OKS sınavının yazılı anlatım becerisini ölçmede yeterli olup olmadığını belirlemek, test şeklinde yapılan sınavda yüksek bir başarı gösteren bu öğrencilerin yazılı anlatımlarında aynı başarıyı gösterip göstermediklerini ortaya koymak amaçlamıştır. Araştırmaya katılan 100 öğrenciye yazdırılan yazılı anlatım metinleri, araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekle incelenmiştir. Yazılı anlatım metinlerinde öğrencinin genel başarısının yanı sıra alt ölçütlerin her biri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Öğrencilerin %63’ü yazılı anlatımda başarısız olmuştur. Öğrenciler OKS’de gösterdikleri başarıyı, yazılı anlatımda gösterememişlerdir. Bu

durum, araştırmacıyı, OKS başarısı ile yazılı anlatım başarısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaştırmıştır.

Özgülen (2009) “Yazma Eğitiminde Hedeflerin Gerçekleşmesiyle İlgili 1982 ve 2005 Türkçe Programlarının Karşılaştırılması(Bolu ili Örneği)” adlı araştırmada, yazma eğitiminde hedeflerin gerçekteleşmesiyle ilgili erişi düzeyleri yönüyle 1982 ve 2005 Türkçe programlarını karşılaştırmıştır. Araştırma, yirmi beşer öğrencinin yer aldığı deney ve kontrol grubuyla 10 hafta yürütölmüştür. Öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine ilişkin öğrenme düzeyleri değerlendirilmiştir. Deney grubuna 2005 Türkçe programı uygulanırken kontrol grubunda 1982 Türkçe programına devam edilmiştir. Öğrencilere ön test ve son test olarak verilen yazılı anlatım becerisi testi sonuçları yazılı anlatım değerlendirme ölçeği esas alınarak değerlendirilmiştir. Sonuçta, deney grubunun yazılı anlatım becerisine ilişkin ön test ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

Karaaslan (2010) “Konuşma ve Yazma Eğitiminde Beyin Fırtınası Tekniğinin Etkililiği” adlı araştırmayı, Türkçe öğretiminin konuşma ve yazma alanlarında kullanılan beyin fırtınası tekniğinin öğrencilerin konuşma ve yazma becerilerinin gelişimini etkileyip etkilemediğini araştırmak amacıyla yapmıştır. Araştırma sürecinde konuşma eğitiminde 15, yazma eğitiminde 12 beyin fırtınası oturumu yapılmıştır. Araştırma sonunda beyin fırtınası tekniğinin, konuşma ve yazma eğitiminde kullanımının öğrencilerin konuşma ve yazma becerilerinin gelişimine olumlu etkisinin olduğu görölmüştür. Beyin fırtınası tekniğiyle işlenen derslerin öğrencilerin konuşma ve yazma becerilerini bilişsel ve duyuşsal anlamda geliştirebildiği, aynı zamanda yaratıcı düşünme yeteneklerini harekete geçirebildiği tespit edilmiştir.

Kuşcu (2010) “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Dinleme, Konuşma, Okuma ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Yapılandırmacı Yaklaşıma Göre Geliştirilmesinde Türkçe Öğretmeninin Rolü (Çekmeköy İlçesi Örneği)” adlı araştırmayı, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme, konuşma, okuma ve yazılı anlatım becerilerinin yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirilmesinde Türkçe öğretmeninin rolünü tespit etmek amacıyla yapmıştır. Araştırma İstanbul ili Anadolu

yakası Çekmeköy ilçesinde görev yapan 53 Türkçe öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir. İkinci kademe öğrencilerinin dinleme, konuşma, okuma ve yazılı anlatım becerilerini yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirmede Türkçe öğretmenlerinin rolleri, öğretmenlerin cinsiyet, eğitim durumu, toplam hizmet süresi ve hizmet içi eğitim kursuna katılıp katılmama durumlarına göre incelenmiştir. Araştırma sonunda, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme, konuşma, okuma ve yazılı anlatım becerilerinin yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirilmesinde Türkçe öğretmenlerinin cinsiyet, eğitim durumu, hizmet süresi ve hizmet içi eğitim kursuna katılım bakımından anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Zorbaz (2010) “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Yazma Kaygı ve Tutukluluğunun Yazma Becerisiyle İlişkisi” adlı çalışmada, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazma kaygısı ve tutukluğu düzeylerini çeşitli değişkenlere göre tespit etmeye ve yazma kaygısı ve tutukluluğunun öğrencilerin yazılı anlatımlarıyla ilişkisini ortaya koymaya çalışmıştır. Ankara merkez ilçelerden seçilen 450 öğrenci ile yürütülen çalışmada, öğrencilerin kaygı düzeylerini belirlemek için Daly ve Miller tarafından geliştirilmiş olan Yazma Kaygısı Ölçeği Türkçeye uyarlanarak kullanılmış, yazma tutukluğunu ölçmek amacıyla ise Rose tarafından geliştirilmiş olan Yazma Tutukluğu Ölçeği'nin tutukluğu ölçen maddeleri Türkçeye uyarlanmış ve bunlara bir madde daha eklenerek kullanılmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatım başarılarını belirleyebilmek amacıyla yazılı anlatım metinleri yazdırılmış ve bu metinler Türkçe Programı'nda yer alan Yazılı Anlatımı Değerlendirme Formu kullanılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca öğrencilerin yazılı anlatımlarının tutarlılık düzeyini belirleyebilmek amacıyla Bamberg tarafından geliştirilmiş olan Metin Tutarlılığı Bütüncül Puanlama Anahtarı Türkçeye uyarlanarak kullanılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: İkinci kademe öğrencilerinin önemli bir kısmının (%45,5) yazma kaygısı düşüktür. Öğrencilerin yarısından fazlasının yazma kaygısı orta düzeydedir. Yazma kaygısı yüksek öğrenci sayısı (%2,2) azdır. Sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin yazma kaygısı artmaktadır. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin % 5'inde yazılı anlatım çalışmaları esnasında sıklıkla yazma tutukluğu olmaktadır. Öğrencilerin önemli bir kısmında (%)

60) ara sıra da olsa yazma tutukluğu görülmektedir. Yazılı anlatım ve Türkçe dersi başarısı yükseldikçe yazma tutukluğunun azaldığı tespit edilmiştir.

Tonyalı (2010) “Yaratıcı Yazma Uygulamalarının İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Yazma Becerilerine Etkisi” adlı çalışmada yaratıcı yazmanın öğrencilerin yazma becerilerine etkisini incelemiştir. Kırk öğrenci ile yürütülen çalışmada 12 hafta boyunca deney grubunda yaratıcı yazma etkinlikleri uygulanırken kontrol grubunda normal öğretime devam edilmiştir. Öğrencilerin yazma becerilerinin ölçülmesi için Yaratıcı Yazma Değerlendirme Ölçeği ve öğrencilerin yaratıcılık düzeylerini ölçmek üzere Torrance Yaratıcı Düşünce Testi kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yaratıcı yazma becerileri arasında yapılan ilişkisiz ölçümler t-testi sonucuna göre iki grubun da yaratıcı yazma becerilerinde artış gözlenmiştir. Bu artış deney grubunda daha yüksek oranda olmasına rağmen iki grup arasında anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Deney grubunun Torrance Yaratıcı Düşünce Testi’nden elde edilen verileri üzerinde ilişkili ölçümler t-testi uygulanmış, ön test ve son test değerleri arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir.

6.2 Zihin Haritası ile İlgili Araştırmalar

Kıdık (2005) “ ‘Canlılar Çeşitlidir’ Ünitesinin Öğretilmesinde Zihin Haritalama Tekniği Kullanılarak Geliştirilen Yapılandırmacı Öğretim Yönteminin Uygulanması ve Geleneksel Yöntemle Karşılaştırılması” adlı çalışmada tasarlanan öğretim modelinin ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin başarısına etkisini incelemiştir. 35 öğrenci ile yürütülen araştırmada deney grubuna zihin haritası ile tasarlanmış öğretim modeli uygulanırken kontrol grubunda geleneksel yöntem uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda ön test – son test verilerine göre deney grubu lehine anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Yaşar (2006) “ Fen Eğitiminde Zihin Haritalama Tekniğiyle Not Tutmanın Kavram Öğrenmeye ve Başarıya Etkisi” adlı çalışmasını, fen eğitiminde zihin haritalama tekniğiyle not tutmanın kavram öğrenmeye ve başarıya etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırma 81 altıncı sınıf öğrencisi ile

gerçekleştirilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan deney ve kontrol grubu öğrencilerine ön test ve son test olarak araştırmacı tarafından hazırlanan başarı testi, kavram bilme düzeylerinin ölçülmesi amacıyla açık uçlu sorular, yapılan çalışmanın Fen Bilgisi dersine yönelik tutumda bir değişiklik meydana getirip getirmediğini anlamak amacıyla da tutum ölçeği uygulamıştır. İşlenen derslerde deney grubunda zihin haritası ile not tutturulurken kontrol grubunda araştırmacı tarafından hazırlanan ders notları tutturulmuştur. Çalışmanın sonunda zihin haritası ile not tutmanın başarıya, kavram öğrenmeye ve öğrenci tutumlarına olumlu bir etkisinin olduğunu tespit edilmiştir.

Çamlı (2009) “Bilgisayar Destekli Zihin Haritalama Tekniğinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına, Fene ve Bilgisayara Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı çalışmada, bilgisayar destekli ve kâğıt üzerinde zihin haritalama tekniklerinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Fen ve Teknoloji dersindeki başarılarına, fene yönelik tutumlarına ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkisini araştırmıştır. 62 öğrenci ile yirmi altı hafta boyunca yürütülen çalışmada deney grubunda güz döneminde kâğıt üzerinde, bahar döneminde bilgisayar destekli zihin haritalama tekniği uygulanırken kontrol grubunda öğretmen kılavuz kitabındaki etkinlikler uygulanmıştır. Veriler, Fen Bilgisi Akademik Başarı Testi I-II, Fene Yönelik Tutum Ölçeği, Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği ve Görüşme Formu ile elde edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre kâğıt üzerinde zihin haritalama tekniği kullanan öğrencilerin akademik başarıları ve fene yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bilgisayar destekli zihin haritalama tekniğinde ise fene ve bilgisayara yönelik öğrencilerin tutumlarında anlamlı bir farklılık oluşmazken öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Görüşmelerde ise öğrenciler zihin haritalarını öğrenmeyi kolaylaştıran ve kalıcı kılan araçlar olarak değerlendirmişlerdir.

Aydın (2009) “Zihin Haritalama Tekniğinin Dinlenen Anlamaya Etkisi” adlı çalışmasını, dinlenen metinleri anlama ve hatırlamada zihin haritalama not alma tekniği ile klasik not alma teknikleri arasında bir farkın olup olmadığını belirlemek

amacıyla yapmıştır. Çalışma Atatürk Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü 77 üçüncü sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. 16 saatlik bir süreci kapsayan çalışmada deney grubuna zihin haritalama tekniği ile not alma eğitimi verilirken kontrol grubuna klasik not alma eğitimi verilmiştir. Araştırmanın verilerinin toplanmasında, araştırmacı tarafından hazırlanan metin değerlendirme ölçeği, dinleme-anlama başarı testi, zihin haritaları tutum anketi ve araştırmacı gözlem formu ile elde edilmiştir. Ön test - son testten elde edilen verilere göre deney ve kontrol grubunun akademik başarıları artmıştır. Ama deney grubu ve kontrol grubunun başarı düzeyleri karşılaştırıldığında deney grubu lehine bir fark olduğu ve deney grubunun tutumlarında olumlu bir değişimin olduğu tespit edilmiştir.

Evrekli (2010) “Fen ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritası ve Kavram Karikatürü Etkinliklerin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Beceri Algılarına Etkisi” adlı çalışmada fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritası ve kavram karikatürü etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisini araştırmıştır. 34 öğrenci ile yürütülen çalışmanın sonunda ön test - son teste göre akademik başarı bakımından deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşurken sorgulayıcı öğrenme becerileri bakımından anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Ancak sorgulayıcı öğrenme becerileri algı ölçeği verileri bakımından deney grubu lehine bir farklılık vardır. Araştırmacı, bu veriler doğrultusunda zihin haritaları ve kavram karikatürlerine dayalı etkinliklerin fen ve teknoloji derslerinde kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarının ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarının gelişimi konusunda yararlı olabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Kartal (2011) “Zihin Haritalama Tekniğinin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Başarısı, Tutumu ve Kalıcılığına Etkisi” adlı çalışmayı zihin haritalama tekniğinin ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin başarıları, Sosyal Bilgiler dersine olan tutumu ve kalıcılığına etkisini araştırmak, aynı zamanda öğrencilerin zihin haritalama tekniğine ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirmiştir. 32 dördüncü sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışma 12 saatlik bir süreyi kapsamaktadır. Akademik Başarı Testi, Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği ve kalıcılık testi ile veriler toplanmıştır. Ayrıca zihin haritasına yönelik öğrenci görüşleri

alınmıştır. Deney grubunda ders konularının öğretimi zihin haritası tekniği ile kontrol grubunda ise ders kitabındaki etkinlikler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonunda ön test – son test ve kalıcılık testine göre akademik başarı yönüyle deney ve kontrol grubu arasında bir farkın olmadığı ama grup içi karşılaştırmalarda deney grubu lehine anlamlı farklılığın olduğu, kalıcılık testinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu, tutum puanlarında anlamlı bir farklılığın olmamasına karşın grup içi karşılaştırmalarda anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Deney grubu ile yapılan görüşmelerde öğrencilerin zihin haritası ile ilgili olarak olumlu görüş belirttiği görülmüştür.

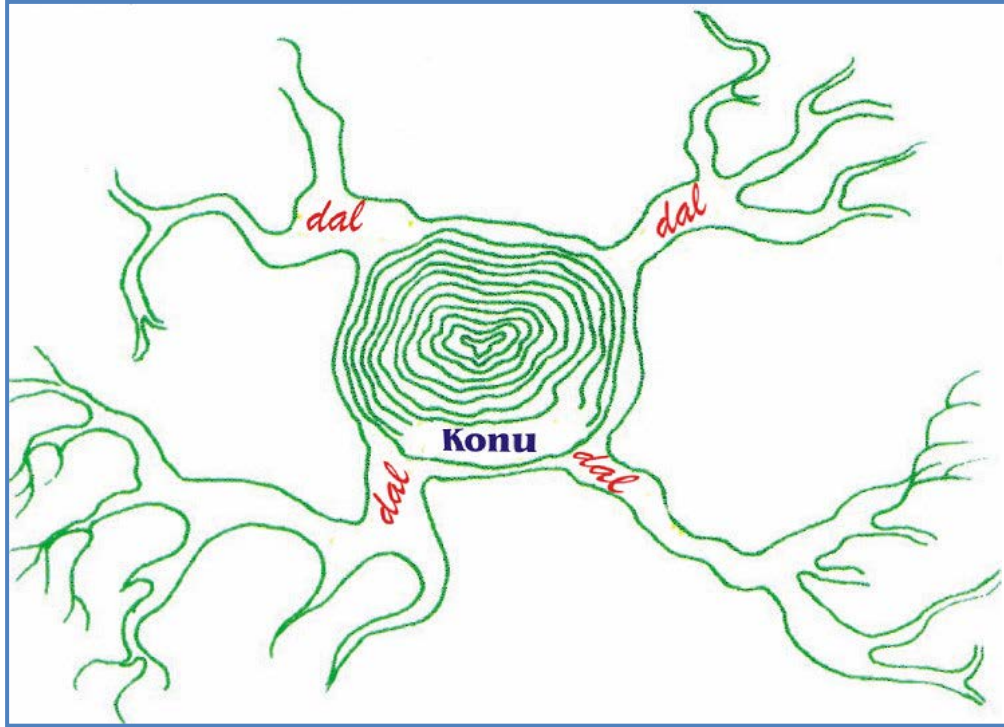
BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAM ÇERÇEVESİ

1.1 ZİHİN HARİTALARI

Türkçeye *akıl haritası*, *akıl haritalama*, *beyin haritası* gibi kavramlarla aktarılan zihin haritası tekniği İngiliz psikolog, matematikçi ve beyin araştırmacısı Tony Buzan tarafından 1960'lı yıllarda keşfedilmiştir. Bütün dünyada yaygınlık kazanarak eğitimden iş dünyasına kadar geniş bir alanda kullanılan bir not alma tekniğidir. Zihin haritası bir not tutma tekniği olmakla beraber stratejik planlama, sunum tasarlama ve yapımı, akademik çalışma ve yaratıcı problem çözme gibi geniş bir uygulama alanına sahiptir (Gelb, 2002: 87). “Zihin haritası, özellikle hafıza, yaratıcılık, öğrenme ve her türlü beyin işlevine uygun, görsel, bütüncül bir grafik düşünme aracıdır. ‘Beynin İsviçre çakısı’ olarak da bilinir” (Buzan ve Buzan, 2011: 31).

Şekil 1: Zihin Haritalama Yapısı

Kaynak: (Brinkmann, 2007)

Zihin haritasının yapısı beyin hücrelerinin şekline benzemektedir. Bu yapı doğadaki birçok varlığın şekline de benzetilebilir. Örnek olarak zihin haritası bir ağacın kuşbakışı görünümünü andırır. Ana kavramlar ağacın gövdesine, bu ana kavramla ilgili diğer kavramlar ağacın gövdesinden çıkan dallar gibi çizilen çizgilerin üzerine yazılır. Bu benzerlikler zihin haritasının dayanaklarını gösterirken aynı zamanda onun doğallığını da ortaya koymaktadır.

1.1.1 Zihin Haritasının Esasları

Tony Buzan'da zihin haritası fikri, onun beyin üzerine gerçekleştirdiği çalışmalarla ortaya çıkmıştır. Tony Buzan, üniversitede öğrenci iken yaşadığı öğrenme sıkıntılarını çözmek amacıyla temel alanlarda çalışmanın gerekliliğine inanmıştır. Bu doğrultuda, sorunun tespiti ve çözümüne yönelik bazı sorular oluşturmuştur:

- Nasıl öğreneceğimi nasıl öğrenirim?
- Düşüncemin doğası nedir?
- Ezberlemenin en iyi yolları nelerdir?
- Yaratıcı düşünmenin en iyi yolları nelerdir?
- Daha hızlı ve etkili okumanın yolları nelerdir?
- Genel olarak düşünmenin yolları nelerdir?
- Yeni düşünme tekniklerinin veya temel bir tekniğin geliştirilme ihtimali var mıdır?

Bu sorulara cevap bulmak amacıyla çalışmalarına başlayan Tony Buzan psikoloji, beyin nöro-fizyolojisi, semantik, nöro-dilbilim, bilgi kuramı, hafıza ve hafıza kuvvetlendirme yöntemleri, algı, yaratıcı düşünme ve temel bilimler gibi geniş bir alanda çalışmalarını gerçekleştirmiştir (Buzan ve Buzan, 2011: XVI). Bu kapsamlı çalışmaların sonunda zihin haritası fikri ortaya çıkmıştır.

Zihin haritasının dayandığı bazı esaslar vardır. Bu esaslar zihin haritasının temel aldığı düşünceleri ve amaçları genel hatlarıyla ifade etmektedir. Zihin haritasının temel dayanaklarını Gelb (2002: 90-94), şu şekilde sıralamaktadır:

1. Akıl haritalama, not alma yeteneklerinin araştırılmasını temel alır.
2. Akıl haritalama, bellek psikolojisine dayanır.

3. Akıl haritalama, ağlar ve doğal sistemlerin kavrayışı üzerine oturur.
4. Akıl haritalama, beynin yapısı ve işleyişinin kavranmasına bağlıdır.
5. Akıl haritalama, aklınızın gerçekte ne yapmak istediğine dayanır.

Zihin haritası bu esaslardan hareketle üç temel aşamada oluşturulur ve bu aşamalar zihin haritasının karakteristik özelliğini ortaya koyar. Buzan ve Buzan (2011: 32) bu özellikleri şöyle sıralamaktadır:

1. Hedef konu merkeze çizilen bir resim ile ifade edilir.
2. Merkezdeki resimden etrafa dallar yayılır. Öncelikle ana temalar dallandırılır, alt konular da bu dallardan yayılır.
3. Her bir dalda, anahtar bir kelime veya resim kullanılır.

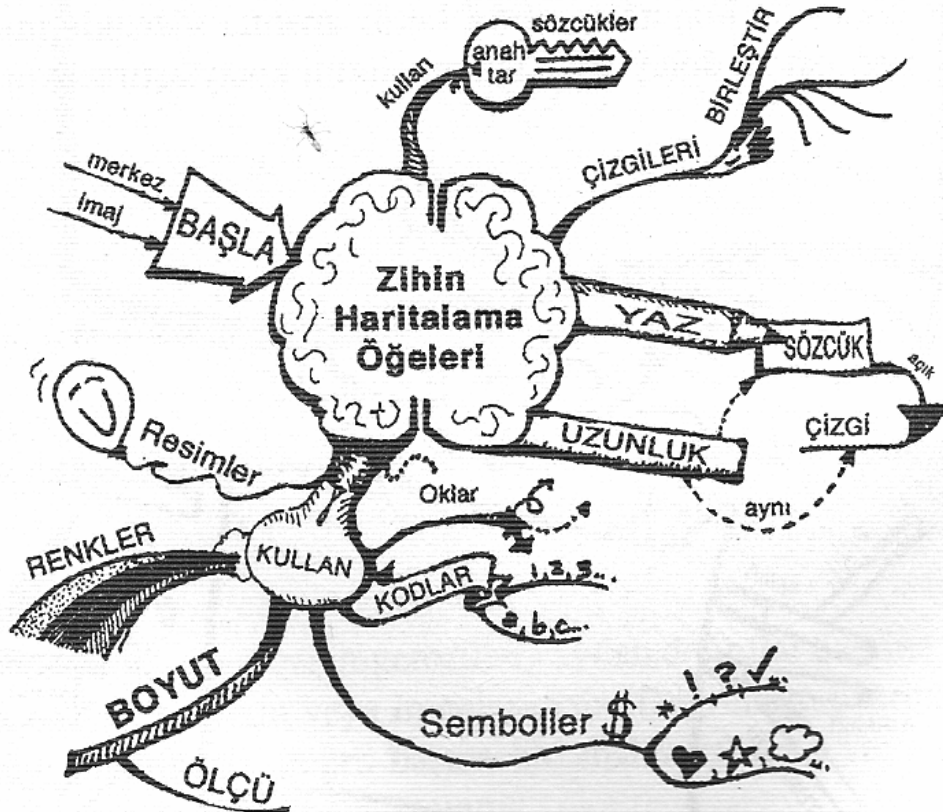
1.1.2 Zihin Haritasının Hazırlanma Aşamaları

Zihin haritası oldukça kolay uygulanabilir bir tekniktir. Her ne kadar zihin haritası resim yeteneğini gerektirse de ortalama bir resim yeteneği uygulama için yeterli olmaktadır. Uygulama için sadece büyük bir kâğıdın ve renkli kalemlerin olması yeterli olacaktır. Zihin haritası hazırlama aşamalarını Buzan (2003: 54) şu şekilde sıralamaktadır:

1. Büyükçe bir sayfa kullanın.
2. İnce uçlulardan küt uçlulara kadar çeşitli kalınlıklarda uçları olan renkli kalemleri kullanılmak üzere hazır bulundurun.
3. Zihin haritasını yapacağınız alanı, konuyu veya sorunu seçin.
4. İhtiyacınız olacak her bilgiyi toplayın.
5. Kâğıdın merkezine seçilen konuyu simgeleyebilecek iri ve çerçevesiz bir imge çizin.
6. Dikkat çeksin ve belleğe yardımcı olsun diye merkezdeki imgeyi çizerken boyut, ifade, büyüklük öğelerini ve en az üç renk kullanın.
7. Merkezdeki öğeden çevreye doğru uzanan kalın çizgiler çizin ve üzerlerine konu hakkında bildiğiniz anahtar sözcükleri ve en önemli düşünceleri yazın.

8. Ana dalların uçlarından, destek veriler, göstermek üzere daha ince yan dallar çıkartın; daha önemli veriler merkezdeki imgenin veya düşüncenin daha yakınına konacaktır.
9. Mümkün olan her yerde imgeler kullanın.
10. İnsanları, temaları, konuları, bağlantıları veya tarihleri ve zihin haritasını daha güzel, daha anımsanabilir kılmak için kendi beğeninize göre belirleyeceğiniz özel renkleri özgürce kullanın.

Şekil 2: Zihin Haritası Öğeleri

Kaynak: Gelb, 2002: 97

Zihni birikimlerini ortaya koyacak şekilde serbest olmakla beraber etkili bir zihin haritası hazırlamak için bireylerin dikkat etmesi gereken bazı kurallar vardır. Bu kurallar kâğıt, çizgiler, kelimeler, resimler, renkler ve yapı başlıkları altında ele alınabilir. Zihin haritası hazırlarken her türlü kâğıt kullanılabilir. Fakat konunun kapsamına göre kâğıt seçmek çağrışımları ifade etmek için bize gerekli esnekliği sağlayacaktır. Olağan durumlarda ideal olan A4 büyüklüğünde beyaz bir kâğıttır.

Kâğıdı yatay konumlandırıp kullanmak hem zihin haritasını çizmeyi hem okumayı kolaylaştıracaktır (Buzan ve Buzan, 2011: 69).

Zihin haritasında çizgiler merkezî kavram veya resmin alt dallara yayılmasında ve bunlar arasında ilişki kurulmasında kullanılır. Çizgiler anahtar kelimenin önemine göre kalın ve ince çizilebilir. Bu şekilde önemli kavramlar vurgulanarak bir hiyerarşi oluşturulmuş olur. Çizgilerin kullanımı kavramlar arasındaki ilişkiyi ve vurguyu belirgin hâle getirerek hatırlamayı ve zihindeki düşünceleri birbirine bağlamayı sağlar (Buzan ve Buzan, 2011: 69).

Zihin haritası hazırlarken kelimeler, anahtar kelime halinde kullanılır. “Anahtar sözcükler, yaratıcı ilişkilendirme ve anımsama külçeleridir. Hatırlanmaları, cümle veya paragraflardan daha kolaydır” (Gelb, 2002: 96). Hatırlanma ihtimalini artırmak ve maddelerin hiyerarşi içinde sıralandığını göstermek için anahtar kelimelerin boyutları değiştirilebilir (Buzan ve Buzan, 2011: 63).

Zihin haritalarında önemli bir unsur olan resimler göze ve beyne hitap ettiği için sayısız çağrışımı harekete geçirir ve hafızayı güçlendirme açısından oldukça etkilidir. Zihin haritalarında merkezî bir resim kullanılmalıdır, resim yerine kelime kullanıldığında kelimeler derinlik, renk ve uygun bir boyut ile resme dönüştürülebilir (Buzan ve Buzan, 2011: 61). Resimleri, zihin haritalarının her yerinde kullanarak mümkün mertebe kavramlar görüntülü hale getirilmelidir. Çizilen resimler de açık ve anlaşılır olmalıdır. Böylece açık ve anlaşılır bir görüntü, düşüncelerinizin net olmasına yardımcı olacaktır (Buzan ve Buzan, 2011: 66).

Zihin haritalarında mümkün olduğu kadarıyla farklı renklerle çalışılmalıdır. Renkler ilgi ve dikkati çektiği için yaratıcılığı ve hafızayı geliştiren en güçlü araçlardan biridir (Buzan ve Buzan, 2011: 64).

1.1.3 Zihin Haritalarının Faydaları

Zihin haritaları temel olarak not tutmada etkili bir yöntem olmakla beraber sağladığı imkânlar sebebiyle geniş bir alanda kullanılmaktadır. İnsanlar için beynin daha etkili ve verimli nasıl kullanılacağı hep merak konusunu olmuş, bu alanda birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Zihin haritaları da bu merakın sonucunda keşfedilen bir tekniktir.

“İnsan beyninin etkin olarak kullanılabilmesi için mantıkî bir işleyişe sahip olan sol beyin ile tamamen hayal gücünü yöneten sağ beynin de geliştirilmesi gerekmektedir. Hayal gücü dediğimizde, renkler, şekiller, resimler, semboller ve düşünce zenginliği karşımıza çıkar. İşte beyin haritası denilen bu çalışma yöntemi, beynimizin bu şekilde etkin ve verimli olarak çalışabilmesi için onun normal çalışma metodunun modellenmesi esasına göre oluşturulmuş bir çalışma yöntemidir” (Arıkan, 2003: 183-184).

Zihin haritaları iş ve günlük hayatta yaygın bir şekilde kullanılırken son dönemde eğitim alanında da kullanılmaya başlanmış ve eğitimdeki yerini ve etkisini belirlemeye yönelik birçok araştırmanın konusu olmuştur. Aktif öğrenme ve yaratıcı düşünme ve çoklu zekâ gibi alanlarda etkili bir teknik olarak kullanılmaktadır.

Zihin haritalarının sağladığı faydaları araştırmacılar çeşitli yönleriyle ifade etmişlerdir. Saban (2005: 118), zihin haritalarının kavramlar arasındaki ilişkileri, etkileşimleri ve bağlantıları bir kuş bakışı yaklaşımı ile görmeyi sağladığını belirtmektedir. Nasıl ki coğrafi haritalar dünyanın fizikî modelini açıklıkla gözler önüne seriyorsa, zihin haritaları da belli bir konu, olgu veya probleme ilişkin, öğrenciler tarafından geliştirilen ilişkilerin zihinsel modellerini görselleştirmektedirler. Gelb (2002: 111), zihin haritalarının beynin potansiyeline daha kolay erişmeyi sağladığı ve daha az zamanda daha hızlı biçimde daha çok fikir üretme imkânı tanıdığını belirtmektedir. Ayrıca bütün beyni harekete geçirdiğini, bir yandan hayal gücünü ve kendiliğindenliği teşvik ederken diğer yandan bir mantık silsilesi ve malzemesiyle ilgili ayrıntılı bir düzen geliştirmeyi sağladığını belirtmektedir.

Zihin haritaları, Türkçe derslerinde bir not alma tekniği olarak kullanılabilceği gibi yazma etkinliklerinde de kullanılabilir. Zihin haritası oluşturarak öğrenci hem daha yaratıcı olma hem de düşüncelerini daha iyi kompoze etme imkânı bulacaktır. Zihin haritalarının yazarken sağladığı kolaylığı Barry Buzan (2011: XVII) şöyle dile getiriyor: “Zihin haritaları, ana fikirleri tasarlamamı ve birbiriyle olan ilişkilerini çabuk ve açık bir şekilde görebilmemi sağladı. Düşünme süreci ve kâğıda dökme arasındaki ara bölümü benim için son derece faydalı kıldılar.”

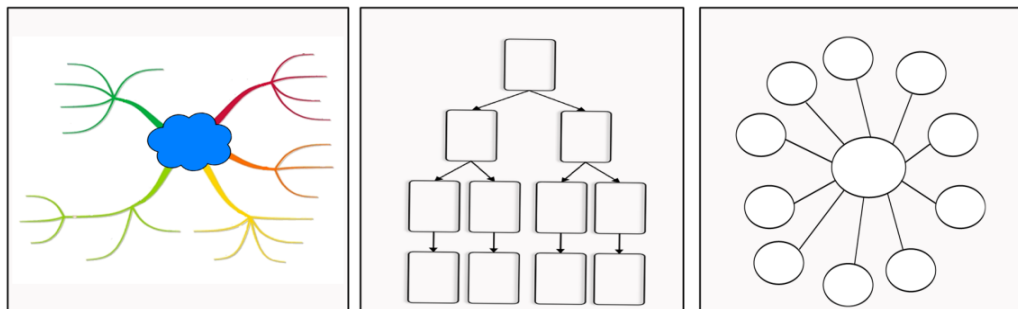
Zihin haritaları, eğitim sürecinde çok yönlü olarak faydalı olmaktadır. Bu faydaları Brinkmann (2007, 4-6) matematik eğitimi özelinde şöyle ele almaktadır:

1. Zihin haritaları bilgiyi organize etmeye yardım eder.
2. Zihin haritaları bir hafıza yardımcısı olarak kullanılabilir.
3. Zihin haritaları tekrar ve özet konusunda yardımcı olabilir.
4. Bir zihin haritası birçok öğrencinin fikirlerini özetleyebilir.
5. Zihin haritaları verilmiş olan bilgi ile yeni bilgiyi ilişkilendirmeye anlamlı şekilde yardım eder.
6. Yeni kavramlar zihin haritaları aracılığıyla tanıtılabilir.
7. Zihin haritaları öğrencilerin bilişsel yapılarının görülebilir olmasını sağlar.
8. Öğrenci, sahip olduğu bilgi organizasyonunun farkındalığını geliştirir.
9. Öğrencinin bilgisindeki yanlış ilişkiler görülebilir ve öğretmen tarafından düzeltilebilir. Başlangıçta öğrenciye bu yanlış bağlantıyı nasıl çizdiğinin sorulması tavsiye edilmektedir; öğrencinin yaptığı açıklama, haritadaki basit ve yetersiz gösteriminin ötesinde, öğrencinin bilişsel yapısına ışık tutabilir.
10. Zihin haritaları yaratıcılığı geliştirir.

1.1.4 Zihin Haritası, Kavram Haritası, Kelime Ağı

Zihin haritası, kavram haritası ve kelime ağı biçim özelliklerinin benzerliği sebebiyle çok zaman karıştırılan kavramlardır. Esasında bu üç kavram biçim olarak benzerlik gösterse de dayanakları ve uygulama şekilleri bakımından farklı kavramlardır. Zihin haritası ve kavram haritası arasındaki temel farklılık kavramların düzenlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Zihin haritalarında ana konu merkezde olup serbest bir şekilde üretilen çağrışımlar alt dallara ayrılarak ana konu ile

Şekil 3: Zihin Haritası, Kavram Haritası, Kelime Ağı

ilişkilendirilir. Kavram haritasında ise ana konu üstte olup ilişkili kavramlar belirli bir hiyerarşi içerisinde alt dallara ayrılır. Bunun yanı sıra zihin haritası, renk, şekil, resimlerin temel unsur olarak kullanılması yönüyle kavram haritalarından ayrılmaktadır. Eppler'in (2006) zihin ve kavram haritalarını karşılaştırdığı çalışma iki kavram arasındaki farklılığı açık bir şekilde ortaya koymaktadır:

Tablo 1: Zihin ve Kavram Haritalarının Karşılaştırılması

	Kavram Haritası (J. D. NOVAK)	Zihin Haritası (Tony BUZAN)
Tanımlama	Kavram haritası, kavramlar arası ilişkileri, kavramların çapraz ilişkilerini ve görüntülerini gösteren genelden özele bir şemadır.	Zihin haritası, anlamla ilgili temsilleri veya öğrenilmiş materyallerin parçaları arasındaki diğer bağlantıları hiyerarşik olarak gösteren çok renkli ve bir resim merkezli merkezden yayılan biçimde bir şemadır.
Temel İşlevi veya Yararı	Tek bir ana kavrama bağlı alt kavramlar arasındaki sistematik ilişkileri gösterir.	Alanını alt başlıklarını yaratıcı ve kusursuz bir şekilde gösterir.
Tipik Uygulama	Sınıf öğretimi, bireysel çalışma ve tekrar	Kişisel not alma ve gözden geçirme
Uygulama İlkeleri	Öğrenciler için öğrenme destekli bir araç olarak kullanılır. Yani ana başlıkların özetlenmesi, öğelerin açıklanması ve soyut kavramların örnekleri için kullanılır.	Analiz öncesinde, hızlı not almada veya konunun ana kavramlarını yapılandırılmada kullanılır.
Kullanılan Görsel Öğeler	Yazılı kutu/balon ve etiketli bağlayıcı oklar	Merkezî konu balonu, renklendirilmiş üstü yazılı dallar, imgeler
Okuma Yönü	Yukarıdan aşağıya	Merkezden dışarıya
Temel Tasarlama Kuralları veya İlkeleri	En üstte ana kavramla başlanır, örneklerle en altta bitirilir. Kutular/balonlar kavramları gösterir, oklar ilişkileri temsil eder. Öğeler arasında çapraz bağlar içerir.	Merkezde ana konu ile başlanır ve alt konulara dallandırılır. İlave anlamlar eklemek için renkler ve imgeler kullanılır. Dalların üzerine metinler yazılır.

Zihin haritası ve kelime ağı birçok yönden benzerlik taşımaktadır. Bu benzerliklerin en başında iki tekniğin de serbest çağrışıma dayalı olarak oluşturulması vardır. Bunun dışında iki teknik de yapı olarak bazı noktalarda birleşmektedir. Bu ortak özelliklere rağmen iki tekniğin temel dayanakları ve uygulama biçimleri bakımından farklılaştığı söylenebilir.

Kelime ağı, insanların kavramlarla düşündüğünü ve zihnin temel malzemesinin kavramlar olduğunu esas alır ve uygulamada zihnin bu özelliğinden yararlanarak bireyin kendisini doğal süreç içerisinde ifade etmesi amaçlanır. Zihin haritasında da zihnin kavramlarla düşündüğü kabul edilmekle birlikte zihnin esas olarak imgelerle çalıştığı temel alınmaktadır. Herhangi bir kavram söz konusu olduğunda zihinde o kavram ile ilgili bir imge oluşur. Mesela elma kelimesi görüldüğünde veya okunduğunda elma zihinde bir imge olarak oluşur.

Zihin haritasında kavramlar ana konu ile ilişkisine ve önemine göre alt dallara ayrılır ve kavramlar kendi içerisinde gruplandırılabilir. Kelime ağında ise daha çok kavramların kendi arasında ve ana konu ile ilişkisi ortaya koyulur. Bu ilişkiler zihin haritasında yapısı gereği bellidir ama kelime ağında oklar yardımıyla bu ilişkilerin yönünün belirtilmesi gerekir. Bunun yanı sıra resimlerden ve renklerden yararlanması yönüyle zihin haritası kelime ağından ayrılmaktadır. Zihin haritasında kullanılan resimler ve renkler, ana kavramla ilgili çağrışımları çeşitli yönlerden vurgulama imkânı sağlarken kavramlarla ilgili duygu ve düşünceleri de belirginleştirir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde “Araştırmanın Deseni”, “Araştırmanın Çalışma Grupları”, “Veri Toplama Araçları”, “İşlem Basamakları” ve “Verilerin Analizi”nde kullanılan istatistikî yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

2.1 Araştırmanın Deseni

İlköğretim 7. sınıf Türkçe dersinde kullanılan zihin haritası tekniğinin öğrencilerin yazma becerilerine etkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, deneme modellerinden “ön test - son test kontrol gruplu model” ile desenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Modelin simgeli görünümü ise şu şekildedir:

Grup	Denek Seçimi	Ön Test	İşlem	Son Test
DG	R	T _{1.1}	BD	T _{1.1}
KG	R	T _{2.1}		T _{2.2}

Yukarıdaki şekilde; DG deney grubunu, KG kontrol grubunu; R deneklerin gruplara yansız atandığını; T_{1.1} ve T_{1.2}, deney grubunun ön test ve son test ölçümlerini; T_{2.1} ve T_{2.2}, kontrol grubunun ön test ve son test ölçümlerini; BD deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni (zihin haritası tekniği) göstermektedir.

Öğrencilerin zihin haritası ve zihin haritasının yazma çalışmalarında kullanılmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi de uygulanmıştır.

2.2 Araştırma Gruplarının Oluşturulması

Araştırma, 2011-2012 öğretim yılının ikinci yarısında haftada iki saat olmak üzere on iki hafta boyunca (06.02.2012 - 25.05.2012) Konya ili Meram Gökene Toki İlköğretim Okulu yedinci sınıf Türkçe derslerinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışma grubunu oluşturmak amacıyla 7/A ve 7/B sınıflarında bulunan yirmi yedişer öğrenciye otobiyografi yazdırılmıştır. 7/A ve 7/B sınıfı öğrencilerinden on dokuzar kişilik sayıca denk iki grup oluşturulmuştur. Yansız atama ile 7/B sınıfı deney grubu ve 7/A sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Her iki grupta, özellikler bakımından dengi olmayan öğrenciler araştırma kapsamına alınmamış; her iki gruptan on dokuzar öğrenci olmak üzere toplam 38 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Ayrıca araştırma grupları sayı, cinsiyet ve fizikî şartlar bakımından da gözden geçirilmiş ve denklikleri sağlanmıştır.

Deney ve kontrol grubunu oluştururken aşağıdaki ölçütler göz önünde bulundurulmuştur:

1. Öğrencilerin Türkçe dersi başarı puanları
2. Yazılı anlatım becerisi ön test sonuçları

Çalışma gruplarının belirlenen değişkenler bakımından denk olup olmadığını tespit etmek amacıyla öğrencilere yazdırılan otobiyografilerden elde edilen ön test değerlendirme sonuçları ve öğrencilerin 2011-2012 birinci yarıyıl karne notları Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir.

2.2.1. Grupların Türkçe Dersi Başarı Puanları

Öğrencilerin Türkçe dersi başarı puanlarının esas alındığı 2012 birinci yarıyıl karne notlarına ilişkin bulgular Tablo 2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 2.1: Grupların Türkçe Dersi Başarı Puanları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	19	20,03	380,50	170,500	,770
Kontrol	19	18,97	360,50		

Tablo 2.1’de görüldüğü üzere Türkçe dersi başarı puanları gruplara göre anlamlı bir fark($p>,05$) göstermemektedir. Buna göre deney ve kontrol gruplarının Türkçe dersi başarı puanları bakımından birbirine denk olduğu söylenebilir.

2.2.2. Grupların Yazılı Anlatım Becerisi Ön Test Puanları

Çalışmanın başında öğrencilere yazdırılan otobiyografilerden elde edilen puanlar ve bu puanların yazılı anlatım becerileri alt boyutlarında dağılımı Tablo 2.2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.2: Grupların Yazılı Anlatım Becerileri Ön Testine İlişkin Bulgular

	GRUP	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Biçim	Deney Grubu	19	22,45	426,50	124,500	,100
	Kontrol Grubu	19	16,55	314,50		
Dil ve Anlatım	Deney Grubu	19	20,13	382,50	168,500	,726
	Kontrol Grubu	19	18,87	358,50		
İmlâ ve Noktalama	Deney Grubu	19	22,00	418,00	133,000	,163
	Kontrol Grubu	19	17,00	323,00		
Toplam	Deney Grubu	19	21,00	399,00	152,000	,405
	Kontrol Grubu	19	18,00	342,00		

Çalışma gruplarının ön test puanları bakımından eşleştirilmesi amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları değerlendirildiğinde deney ve kontrol gruplarının yazılı anlatım becerisi biçim, dil ve anlatım, imlâ ve noktalama alt boyutları ile toplamda aldıkları ön test puanları arasında anlamlı düzeyde fark($p>,05$) olmadığı görülmektedir. Bu veriler ışığında yazılı anlatım becerisi bakımından deney ve kontrol gruplarının birbirine denk olduğu söylenebilir.

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda, gerekli olan verileri elde etmek için kullanılan veri toplama araçları şunlardır:

1. Yazılı anlatım metinleri
2. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu

2.3.1 Yazılı Anlatım Metinleri

Araştırmaya esas teşkil eden veriler öğrencilere yazdırılan yazılı anlatım metinlerinden elde edilmiştir. Öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacağı düşüncesiyle ön test ve son test olarak otobiyografi türünde metinler yazdırılmıştır.

Yazdırılan metinler Türkçe Öğretimi Ders Programı'nda yer alan Yazılı Anlatımı Değerlendirme Formu ile değerlendirilmiştir(bkz. Ek 2). Değerlendirme formu yazılı anlatım becerisini 3 alt boyutta 17 madde ile ele almaktadır. Biçim boyutunda 2, dil ve anlatım boyutunda 13, imlâ ve noktalama boyutunda 2 madde ile yazılı anlatım becerileri değerlendirilmektedir.

2.3.2 Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme Formu

Zihin haritasıyla ilgili öğrenci görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilere bir görüşme formu uygulanmıştır(bkz. Ek 3). Görüşme formu, literatürde yer alan kuramsal açıklamalar ve uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Görüşme formu açık uçlu dört temel sorudan oluşmaktadır. Bu sorular yoluyla öğrencilerin;

- a. Zihin haritasını kavrama biçimleri,
- b. Zihin haritasından faydalanma biçimleri,
- c. Zihin haritası hazırlarken yaşadıkları zorluklar,
- d. Zihin haritasını daha sonra da tercih edip etmeyecekleri,

belirlenmeye çalışılmıştır. Görüşme ile uygulamaya ilişkin öğrenci görüşleri tespit edilmiş ve bu yolla veri çeşitlemesi sağlanmıştır.

2.4 İşlem Basamakları

Araştırma sürecinde deney ve kontrol grubuna uygulanan işlemler aşağıda sıralanmıştır:

1. Çalışmaya başlamadan önce deney ve kontrol grubuna ön test olarak otobiyografi türünde yazılı anlatım metinleri yazdırılmıştır.
2. Öğrencilerin Türkçe dersi başarı puanları ve ön testten aldıkları puanlara göre deney ve kontrol grupları belirlenmiştir.
3. Zihin haritası tekniği ile yapılacak yazma etkinlikleri için eğitim durumlarının belirlendiği ders planları hazırlanmıştır(bkz. EK 1)
4. Deney grubunda bir hafta zihin haritası tekniği ile ilgili eğitim verilmiş, ardından dört konuda zihin haritası oluşturma etkinlikleri yapılmıştır.
5. Öğrencilerin zihin haritasına dair teorik bilgileri öğrenmesi ve uygulamasından sonra altı hafta zihin haritası tekniği ile yazma etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda ise programda yer alan etkinliklere göre yazma etkinlikleri yapılmıştır.
6. Zihin haritası tekniği ile yapılan yazma etkinliklerinin ardından öğrencilerin eksikleri düzeltilmiştir. Bu, her uygulamanın ardından tekrarlanmıştır.
7. Çalışmanın sonunda deney ve kontrol grubuna son test olarak otobiyografi türünde yazılı anlatım metinleri yazdırılmıştır.
8. Deney grubu öğrencilerinin zihin haritası ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla görüşme formu uygulanmıştır.

2.5 Verilerin Analizi

Araştırmada, yazılı anlatım metinlerinden elde edilen verilere göre grupların denkliliğinin belirlenmesinde ve araştırma sorularının cevaplanmasında grup puanlarının normal dağılım göstermemesi sebebiyle nonparametrik testlerden yararlanılmıştır. Ortalama puanların gruplar arasındaki anlamlılığın belirlenmesinde “Mann Whitney U testi” kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi ,05 olarak belirlenmiştir. İstatistikî analizlerin gerçekleştirilmesinde SPSS 16.0 paket programından yararlanılmıştır.

Çalışma gruplarına ön test - son test olarak yazdırılan yazılı anlatım metinleri, objektifliğin sağlanması amacıyla Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan "Yazılı Anlatımı Değerlendirme Formu"na göre üç Türkçe öğretmeni tarafından değerlendirilmiştir. Yazılı anlatım metinleri değerlendirilirken biçim, dil ve anlatım, imlâ ve noktalama yönünden ayrı ayrı puanlanmış ve bu puanların toplamı yazılı anlatım metinlerinden alınan toplam puanı oluşturmuştur. Her yazılı anlatım metnine üç değerlendirmeci tarafından verilen puanlarının ortalaması da yazılı anlatım metinlerinin araştırmada kullanılacak olan puanını oluşturmuştur.

Öğrencilerin, zihin haritası ve zihin haritasının yazma çalışmalarında kullanılmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Öğrenci görüşleri temalar şeklinde sınıflandırılmış ve frekans dağılımları tablolar halinde sunulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın yürütüldüğü örneklem ile ilgili bulgular açıklanmış; deney ve kontrol grubundan elde edilen veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda istatistikî yöntemler kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

3.1 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Puanlarının Değerlendirilmesi

3.1.1 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Son Test Puanlarının “Biçim” Düzeyinde Karşılaştırılması

Deney ve kontrol grubunun yazma becerisi son testinden biçim düzeyinde aldıkları puanlardan elde edilen Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1: Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Biçim Puanları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	19	23,53	447,00	104,000	,024
Kontrol	19	15,47	294,00		

P<0,05

Tablo 3.1’den anlaşılacağı üzere, analiz sonuçları, deney ve kontrol grubunun yazma becerisi son testinden biçim düzeyinde aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir (p<0,05).

Bu verilere göre, öğrencilerin yazma becerilerini biçim yönünden geliştirmede, zihin haritası tekniği ile yapılan yazma etkinlikleri programda yer alan yazma etkinliklerinden daha etkili olduğu söylenebilir.

3.1.2 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Son Test Puanlarının “Dil ve Anlatım” Düzeyinde Karşılaştırılması

Deney ve kontrol gruplarının yazma becerisi son testinden dil ve anlatım düzeyinde aldıkları puanlardan elde edilen Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2: Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Dil ve Anlatım Puanları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	19	24,71	469,50	81,500	,004
Kontrol	19	14,29	271,50		

$P < 0,05$

Tablo 3.2’den anlaşılacağı üzere, analiz sonuçları, deney ve kontrol grubunun yazma becerisi son testinden dil ve anlatım düzeyinde aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir ($p < 0,05$).

Bu verilere göre, öğrencilerin yazma becerilerini dil ve anlatım yönünden geliştirmede, zihin haritası tekniği ile yapılan yazma etkinlikleri programda yer alan yazma etkinliklerinden daha etkili olduğu söylenebilir.

3.1.3 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Son Test Puanlarının “İmlâ ve Noktalama” Düzeyinde Karşılaştırılması

Deney ve kontrol gruplarının yazma becerisi son testten imlâ ve noktalama düzeyinde aldıkları puanlardan elde edilen Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 3.3’te verilmiştir.

Tablo 3.3: Deney ve Kontrol Grubunun Son Test İmlâ ve Noktalama Puanları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	19	23,16	440,00	111,000	,041
Kontrol	19	15,84	301,00		

P<0,05

Tablo 3.3'ten anlaşılacağı üzere, analiz sonuçları, deney ve kontrol grubunun yazma becerisi son testinden imlâ ve noktalama düzeyinde aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir (p<0,05).

Bu verilere göre, öğrencilerin yazma becerilerini imlâ ve noktalama yönünden geliştirmede, zihin haritası tekniği ile yapılan yazma etkinlikleri programda yer alan yazma etkinliklerinden daha etkili olduğu söylenebilir.

3.1.4 Deney ve Kontrol Grubunun Yazma Becerisi Son Test “Toplam” Puanları Açısından Karşılaştırılması

Deney ve kontrol grubunun yazma becerisi ön testinden aldıkları toplam puanlardan elde edilen Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3.4: Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Toplam Puanları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	19	25,08	476,50	74,500	,002
Kontrol	19	13,92	264,50		

P<0,05

Tablo 3.4'den anlaşılacağı üzere, analiz sonuçları, deney ve kontrol grubunun yazma becerisi son testinden aldıkları toplam puanlar arasında anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir (p<0,05).

Bu verilere göre, zihin haritası tekniği ile yapılan yazma etkinlikleri, öğrencilerin yazma becerilerini oluşturan davranışları bütün olarak kazandırmada programda yer alan yazma etkinliklerden daha etkili olduğu söylenebilir.

3.2 Zihin Haritası Tekniği Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde, zihin haritası tekniği ile yapılan yazma çalışmalarından sonra öğrencilerin uygulama sürecine yönelik görüşlerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilere yer verilmiştir. Elde edilen veriler nitel araştırmada kullanılan analiz tekniklerinden betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

3.2.1 Öğrencilerin Zihin Haritası Tekniğini Tanımlamalarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Zihin haritası tekniğini kavrama biçimlerini tespit etmek amacıyla sorulan “Zihin haritasını nasıl tanımlarsınız?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde elde edilen cevapların sıklık dağılımı aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Çizelge 1: Öğrencilerin Zihin Haritasının Tanımına İlişkin Görüşleri

Zihin Haritasının Tanımı	Frekans(f) (N=19)
Yazmayı kolaylaştırma	4
Duygu ve düşünceleri geliştirme	4
Çağrışımları yazma	4
Yardımcı bir çalışma	1
Kendini tanıma kitapçığı	1
Taslak oluşturma	1

Kendi görüşlerini yansıtma	1
Konuyu maddelendirme	1
Bir çizim şekli	1
Yazıyı uzatma	1

Çizelge 1’de görüldüğü üzere öğrenciler, zihin haritasını kavram yönüyle değil yazma etkinliklerinde kullandıkları için daha çok yazmadaki işlevi yönüyle tanımlamışlardır. Zihin haritasını 4 öğrenci yazmayı kolaylaştıran, 4 öğrenci duygu ve düşünceleri geliştirmeye imkân sağlayan, 4 öğrenci çağrışımları yazmaya dayanan bir teknik olarak tanımlamıştır. Öğrencilerin tanım ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Zihin haritası benim için duygu ve düşüncelerimi en rahat açtığım bir şey.”(Ö4)

“Merkezindeki kelimeye bağlı kelime türetmek.”(Ö8)

“Bence bir düşünceyi farklı şekillere ve farklı bölümlere ayırarak geliştirme yöntemidir.”(Ö9)

“Zihin haritası duygu ve düşüncelerimizi kolayca ifade edebildiğimiz bir grafik”(Ö12)

“Ortaya bir kavram yazıyoruz. Dallar çıkarıp o kavramın bize çağrıştırdıklarını yazıyoruz.”(Ö16)

“Zihin haritası benim için duygularımı ve belirli bir konu hakkındaki düşüncelerimi geliştirme yollarından biri.”(Ö19)

Çizelge 1’de görüldüğü üzere 7 öğrenci zihin haritasını bakış açılarını yansıtacak şekilde farklı tanımlarla ifade etmişlerdir. Bu farklılığın ve kişiye özgü tanımlamanın oluşmasında, öğrencilerin yazarken zihin haritasını birbirinden farklı işlevle kullanmasının etkili olduğu söylenebilir. Bu tanım ifadelerinden birkaçı şöyledir:

“Kendini tanıma kitapçığı gibi...”(Ö2)

“İnsanlar yazı yazarken konuya dair şeyleri bulmasına yardımcı olan bir çalışma”(Ö3)

“İnsan yazı yazmadan önce taslak oluşturma.”(Ö6)

“Yazı yazmak için boşu boşuna yazıyı uzatmaktır.”(Ö10)

Zihin haritası bir not alma tekniği olarak yaygın bir şekilde kullanılmakla birlikte farklı amaçlara da hizmet etmektedir. Bu kullanım alanının genişliği dikkate alındığında zihin haritasına genel geçer, herkesçe kabul edilebilecek bir tanımlama yapmanın zor olduğu açıktır. Zihin haritaları tanımlanırken daha çok zihin haritasının kullanıldığı alanda gördüğü işlev belirtilmektedir. Öğrencilerin tanım ifadelerinin tamamı değerlendirildiğinde, yazma çalışmalarında kullanılması sebebiyle, zihin haritasının yazmaya yönelik işlevi tanım ifadelerinde yer almıştır. Bu durumda, öğrencilerin zihin haritasının yazma çalışmalarındaki rolünü kavradığı söylenebilir.

3.2.2 Zihin Haritasının Faydaları Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Zihin haritasının yazmada sağladığı faydaları tespit etmek amacıyla sorulan “Yazmada zihin haritasının faydaları nelerdir?” sorusuna öğrencilerin verdiği cevapların sıklık dağılımı Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2: Öğrencilerin Zihin Haritasının Faydaları ile İlgili Görüşleri

Zihin Haritasının Faydaları	Frekans(f) (N=19)
Yazmayı kolaylaştırma	5
Düşünceyi geliştirme	3
Kelime türetme	2

Yazacakları hatırlatma	2
Faydası yok	2
İçeriği düzenleme	1
Konuyu sınırlama	1
Anahtar kelimeleri oluşturma	1
Kalıcılığı sağlama	1
Anlamayı ve bilgiyi artırma	1

Çizelge 2’de görüldüğü üzere öğrenciler, zihin haritasının faydası olarak en çok yazmayı kolaylaştırması görüşünü belirtmiştir. 5 öğrenci zihin haritasının yazmayı kolaylaştırdığını ve 3 öğrenci düşünceyi geliştirdiğini ifade etmiştir. Çalışmanın başında öngörüldüğü gibi zihin haritası tekniği ile yapılan yazma çalışmalarında öğrenciler konu ile ilgili bir taslak oluşturarak ve zihni birikimlerini açığa çıkararak duygu ve düşüncelerini geliştirebilmekte ve daha kolay yazıya dökülebilmektedir. Zihin haritasının yazmayı kolaylaştırması ve düşünceleri geliştirmesi ile ilgili öğrencilerin görüşlerinden birkaçı şöyledir:

“Kolay bir şekilde düşüncelerimizi açabiliyoruz.” (Ö4)

“Aklıma gelen ilk maddeleri yazdığım için düşüncelerimi geliştirebiliyorum.”
(Ö7)

“Kolaylıkla düşüncelerimizi yazabiliyoruz.” (Ö12)

“Bize kolaylık sağlar. Kavramlar hazır olarak verildiği için daha kolay yazılır.” (Ö15)

2 öğrenci kelime türetmeyi sağladığını ve 2 öğrenci yazacaklarını hatırlattığını ifade etmiştir. Zihin haritası tekniği bir kavramın çağrıştırdığı kelimelerle oluşturulması sebebiyle öğrenciler, zihinlerinde bulunan kavram alanı ile ilgili çağrışımlarını kâğıda daha rahat aktarmaktadır. Öğrenci oluşturduğu zihin haritasına

göre yazı yazdığı için ne yazacağını hatırlamakta zorlanmamaktadır. Öğrenciler, buna dair görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

“Benim için bir sözlük gibi...” (Ö2)

“Yazacaklarımızı unutturmaz.” (Ö6)

“Kelime türetmem gelişti.” (Ö8)

“Yazacağımız yazıyı unutmamamızı sağlıyor.” (Ö10)

Bununla beraber zihin haritasının yazmada faydası olmağını ifade eden öğrenciler de vardır. 2 öğrenci zihin haritası tekniğinin yazmada herhangi bir faydasının olmadığı düşünmektedir. Bu görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

“Faydası yok çünkü yazdığım yazılara göre doldurdum.” (Ö5)

“Bence pek bir faydası yoktur yazmada zihin haritasının.” (Ö18)

Bunların dışında birer öğrenci zihin haritasının içeriği düzenlemede, konuyu sınırlamada, anahtar kelimeleri oluşturmada, kalıcılığı sağlamada, anlamayı ve bilgiyi artırmada faydalı olduğunu belirtmiştir. Öğrenciler, bu görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

“Duygularımız ve bilgilerimiz daha kalıcı olur.” (Ö1)

“Yazacağımız konunun anahtar kelimelerini ve ayrıntılarını bulmaya yardımcı olur.” (Ö3)

“Konuyu sınırlaması.” (Ö14)

“Yazı yazarken içeriği o kavramlara göre ayarlamamızı sağlar.” (Ö16)

“En çok çabuk anlamamızı ve tanımlama hakkında bilgimiz artar.” (Ö19)

Zihin haritasının faydaları ile ilgili öğrenci görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin zihin haritasına ilişkin genelde olumlu bir görüşe sahip oldukları görülmektedir. Zihin haritasının yazmayı kolaylaştırması ve düşünceyi geliştirmesi öne çıkan görüşlerdir. Öğrencilerin zihin haritasının

faydalarına ilişkin ifadeleri ile zihin haritasının tanımına ilişkin ifadeleri benzerlik taşımaktadır. Bu durum, öğrencilerin zihin haritası hakkındaki algılarının daha çok uygulamaya yönelik olması ile izah edilebilir. Zihin haritasının tanımı ve faydalarını belirten ifadeler, bir bakıma, öğrencilerin zihin haritası ile ilgili belirli bir düşünce oluşturduklarının bir göstergesi olduğu söylenebilir.

3.2.3 Zihin Haritasının Zorlukları Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Zihin haritası hazırlarken öğrencilerin yaşadığı zorlukları tespit etmek amacıyla sorulan “Zihin haritası hazırlarken yaşadığınız zorluklar nelerdir?” sorusuna öğrencilerin verdiği cevapların sıklık dağılımı Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3: Öğrencilerin Zihin Haritasının Zorlukları ile İlgili Görüşleri

Öğrencilerin Yaşadığı Zorluklar	Frekans(f) (N=19)
Zorluk yok	6
Çağrışım üretmememe	4
Düşündürme	3
Çağrışımın saçma olması	2
Hızlıca bir şeyi düşünme	1
Uzun sürmesi	1
Çağrışımın karışması	1
Resim çizmek	1

Çizelge 3’te görüldüğü üzere 6 öğrenci zihin haritası hazırlarken hiçbir zorluk yaşamadıklarını ifade etmiştir. Öğrencilerin önemli bir kısmının zihin haritası hazırlarken zorluk yaşamadıklarını belirtmesi, zihin haritası tekniğini uygulamanın kolay olduğunu ve özel bir yetenek gerektirmediğini göstermektedir. Ayrıca soruya “

‘Hiçbir zorluk yok.’, ‘Hiçbir zorluk yaşamadım’, ‘Zorluk yaşamadım.’ ve ‘Yok.’ ” gibi kısa ve kesin cevaplar vermesi öğrencilerin zihin haritası ile ilgili tereddütlerinin olmadığı ortaya koymaktadır. Buna karşın 4 öğrenci (%21,05) çağrışım üretmemesi sorunu yaşadığını, 3 öğrenci çağrışımları yazarken düşündüğünü ve 2 öğrenci kavramların saçma çağrışımlar oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu 9 öğrencinin çağrışımlarla ilgili yaşadıkları durum, zihin haritası hazırlarken öğrencilerin belirli bir kaygı taşıdıklarını göstermektedir. Öğrenci görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Bir şeyin saçma şeyler çağrıştırması. Zihin haritası oluştururken anlatım bozukluğu olması.” (Ö11)

“Bazı kavramların çağrıştırdıklarını bulmada zorlandım.” (Ö16)

“Konuyla ilgili kelimeler ilk anda aklıma gelmiyor. Bir süre düşünmem gerekiyor.” (Ö17)

“Aklıma bir şeylerin gelmemesi, gelmesi ama saçma şeyler olması.” (Ö18)

“Bazen bir şeyi çağrıştırması aynı zamanda saçma, uyumsuz çağrıştırması bu yüzden uzun süre düşünmem.” (Ö19)

Bunların dışında birer öğrenci hızlı düşünmekte zorlandığını, zihin haritasını hazırlamanın uzun sürdüğünü, çağrışımların karıştığını ve resim çizmekte zorlandığını ifade etmiştir.

Öğrenci görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, genelde zihin haritası tekniğini uygulamada öğrencilerin başarılı oldukları söylenebilir. Bununla birlikte öğrencilerin yarıya yakınının bireylerin yaratıcılık ve üretkenliklerini ortaya çıkaran zihin haritasının özelliklerini kavramada ve uygulamada eksikliklerinin olduğu söylenebilir.

3.2.4 Zihin Haritasını Kullanmaları Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Zihin haritası tekniğini yazı yazarken kullanıp kullanmayacaklarını öğrenmek amacıyla sorulan “Bundan sonra yazarken zihin haritasını kullanır mısınız?” sorusuna öğrencilerin verdiği cevapların sıklık dağılımları Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4: Öğrencilerin Zihin Haritasını Kullanmaları ile İlgili Görüşleri

Zihin Haritasını Kullanma	Frekans(f) (N=19)
Evet	13
Hayır	6

Çizelge 4'te görüldüğü üzere 13 öğrenci bundan sonra yazı yazarken zihin haritasını kullanacağını ifade ederken 6 öğrenci kullanmayacağını ifade etmiştir. Öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi zihin haritasını kullanacağını ifade ederek bir anlamda zihin haritasının benimsediklerini belirtmiştir. Bu durum, aynı zamanda zihin haritasının faydalarına ilişkin görüşleri ile uyum göstermektedir. Öğrencilerin zihin haritasını kullanmak istemelerinin gerekçesi Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5: Öğrencilerin Zihin Haritasını Kullanmak İstemelerinin Gerekçeleri

Gerekçeler	Frekans(f) (N=19)
Daha kolay ve hızlı yazma	4
Güzel yazmayı sağlaması	3
Düşünceleri geliştirmeyi sağlaması	2
Yardımcı bir unsur olması	2
Eğlenceli ve zevkli olması	1
Gerekli olduğunu düşünme	1
Hoşlanmama	1
Rahat olmaması	1
Zor olması	1
Gerçek düşünceleri yansıtmaması	1
Gerek duymama	2

Çizelge 5’te görüldüğü üzere zihin haritasını kullanmak istemelerinin gerekçesi olarak zihin haritasının, 4 öğrenci daha kolay ve hızlı yazmasını sağladığını, 3 öğrenci daha güzel yazdığını, 2 öğrenci düşüncelerini geliştirdiğini, 2 öğrenci yazarken yardımcı olduğunu, birer öğrenci eğlenceli ve zevkli olduğunu ve gerekli olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin zihin haritasını kullanmak istemelerinin gerekçelerini belirten görüşlerden bazıları şöyledir:

“Evet kullanırım. Çünkü daha kaliteli bir yazı yazmak istiyorum.” (Ö1)

“Evet, yazılarımı daha kolay ve hızlı bir şekilde yazmak için.” (Ö8)

“Evet. Çünkü daha güzel bir metin ortaya çıkıyor.” (Ö11)

“Eğlenceli ve zevkli...” (Ö15)

“Evet, çünkü bu sayede anahtar kelimeleri hazırlıyorum. Yazacağım metni daha hızlı ve daha az düşünerek yazıyorum.” (Ö17)

“Evet, daha çok düşüncelerimi geliştirmem için.” (Ö19)

Zihin haritasını kullanacağını belirten öğrenciler olduğu gibi kullanmayacağını belirten öğrenciler de vardır. Kullanmak istemeyen öğrencilerin gerekçelerinde öne çıkan 2 öğrencinin belirttiği gerek duymama görüşüdür. Bunun yanı sıra 1 öğrenci hoşlanmamasını, 1 öğrenci rahat olmamasını, 1 öğrenci zor olmasını ve 1 öğrenci gerçek düşüncelerini yansıtmamasını zihin haritasını kullanmak istememesinin gerekçesi olarak ifade etmiştir.

“Çünkü uzun sürüyor ve oraya yazdıklarım gerçek düşündüğümü yansıtmıyor.” (Ö3)

“Gerek duymam.” (Ö5)

“Yazarken çok zor oluyor, yazarken düşünebiliyoruz.” (Ö6)

“Hoşuma gitmedi.” (Ö9)

“Rahat olmuyor.” (Ö10)

“Hayır çünkü zihin haritası yapmak güzel bir şey ama yapmadan önce onunla uğraşacağımı sanmıyorum.” (Ö14)

Öğrencilerin zihin haritasını kullanmaya ilişkin görüşleri göz önünde bulundurulduğunda, büyük bir bölümünün zihin haritasına ilişkin olumlu bir düşünceye sahip olduğu görülmektedir. Bu olumlu düşüncelerde zihin haritası tekniğinin öğrencilere yazma sürecinde sağladığı imkân ve katkıların etkili olduğu söylenebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE TARTIŞMA, ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, uygulamadan elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin sonuçlar, alanda yapılan benzer çalışmalar ışığında değerlendirilmiştir. Ayrıca ulaşılan sonuçlar doğrultusunda alana yönelik öneriler dile getirilmiştir.

4.1 Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, 7. sınıf Türkçe derslerinde kullanılan zihin haritası tekniğinin öğrencilerin yazma becerilerine etkisi çeşitli değişkenlere göre tespit edilmiş ve öğrencilerin zihin haritası tekniğine ilişkin görüşleri ortaya konulmuştur. Bu çerçevede, elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuş ve tartışılmıştır.

1. Zihin haritası tekniği ile yazma etkinliklerinin yapıldığı deney grubunun yazma becerisinin biçim düzeyindeki puanları ile programdaki yazma etkinliklerinin yapıldığı kontrol grubunun yazma becerisinin biçim düzeyindeki puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu itibarla, zihin haritası tekniği ile yapılan yazma etkinliklerinin öğrencilerin yazılı anlatımlarını biçim yönünden geliştirdiği söylenebilir. Bu durum daha çok öğrencilerin derse karşı tutumları ile ilgili olabilir. Çalışmada biçim kapsamında değerlendirilen yazı ve sayfa düzenliliğindeki gelişmeyi zihin haritası tekniğinin kazandırdığı bir beceri olarak değil yazma sürecine yönelik olumlu tutumun bir sonucu olarak değerlendirmek gerekir. Yapılan görüşmelerde ortaya konan görüşler öğrencilerin zihin haritası tekniği ile yapılan yazma etkinliklerine yönelik olumlu bir tutum içinde olduklarını göstermektedir. Bu sayede öğrenciler yazma sürecinde daha özenli ve dikkatli olmaktadır. Yazma etkinliklerini yeni bir teknik veya yöntemle ele alan birçok araştırmada ulaşılan sonuçlar da bu durumu destekler niteliktedir. Yapılan araştırmalar etkin öğrenme, beyin fırtınası, kelime ağı gibi zihin haritası tekniği ile benzer yönleri

bulunan yöntem ve tekniklerin öğrencilerin tutumlarını geliştirdiğini ve bunun da yazma başarısını arttırdığını ortaya koymuştur(Karateke, 2006; Güneyli, 2007; Karaarslan, 2010). Ayrıca farklı alanlarda gerçekleştirilen araştırmalar da zihin haritası tekniğinin olumlu tutum geliştirmeye katkı sağladığını ortaya koymuştur(Yaşar, 2006; Aydın, 2009; Kartal, 2011). Farrand ve diğerleri(2002) de yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre zihin haritası tekniğinin motivasyonu artırıcı bir işlevi olduğunu ifade etmişlerdir. Yazılı anlatımdaki bu gelişmeyi destekleyen görüşleri artırmak mümkün olmakla beraber bunun aksini iddia eden görüşleri de göz ardı etmemek gerekir. Beydoğan(2011) zihin haritası ile yazma öncesi hazırlık yapmanın biçim yönünden yazma becerisini geliştirmede anlamlı bir fark oluşturmadığını tespit etmiştir. Tekşan(2001) hazırlıksız, klasik, kelime ağı ve soru-cevap şeklinde yazma öncesi yapılan ön hazırlıkların yazının dış yapısında başarıyı artıracak herhangi bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir. Bu yönüyle çalışmadan elde edilen zihin haritası tekniğinin yazma becerisini biçim yönünden geliştirdiğini gösteren bulgular Beydoğan(2011) ve Tekşan'ın(2001) elde ettiği bulgular ile çelişmektedir.

2. Zihin haritası tekniği ile yazma etkinliklerinin yapıldığı deney grubunun yazma becerisinin dil ve anlatım düzeyindeki puanları ile programdaki yazma etkinliklerinin yapıldığı kontrol grubunun yazma becerisinin dil ve anlatım düzeyindeki puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu itibarla, zihin haritası tekniği ile gerçekleştirilen yazma etkinlikleri öğrencilerin yazma becerilerini dil ve anlatım yönünden geliştirdiği söylenebilir. Bu durum zihin haritası tekniğinin öğrencilere sağladığı imkânlar ile izah edilebilir. Hepsinden önce bu teknik öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini sağlamaktadır(Buzan ve Buzan, 2011: 94). Yazma etkinliklerinde öğrenciler genelde yazacak bir konu belirlerken ve konuyu destekleyecek fikirler üretirken zorlanmaktadır. Beyin fırtınası ve kelime ağı gibi yaratıcı düşünmeye imkân veren teknikler öğrencilere bu noktada kolaylık sağlamaktadır(Tekşan, 2001:100; Karaarslan, 2010: 267). Benzer şekilde zihin haritası tekniği ile öğrenciler daha kolay ve daha fazla fikir

üretebilmektedir. Görüşmelerde öğrenciler dile getirdiği “ ‘Kolay bir şekilde düşüncelerimizi açabiliyoruz.’ ‘Kolaylıkla düşüncelerimizi yazabiliyoruz.’ ‘Aklıma ilk gelen maddeleri yazdığım için düşüncelerimi geliştirebiliyorum.’ ” gibi görüşler bunun bir göstergesidir.

Öğrenciler yazma sürecinde konuyu sınırlandırmada zorlanmaktadır; çok zaman ne yazacağı, nasıl yazacağı ve nereden başlayacağı hususunda bocalamaktadır. Bu durum öğrencilerin yazma sürecine yönelik olumsuz bir tutum takınmalarına ve yazma sürecini üstesinden gelinmesi zor bir uğraş olarak algılamalarına yol açmaktadır. Bu hususta zihin haritası tekniği öğrencilere merkezî bir kavram veya imge etrafında konuya odaklanırken yazılarına bir çerçeve çizme imkânı sağlamaktadır. Bu sayede öğrenci yazma öncesinde yazacağı konuyla ilgili ön hazırlık yapabilmekte ve böylece yazma sürecine yönelik bir taslak oluşturabilmektedir. Bir bakıma yazma sürecini planlayan öğrenci için yazmak daha kolay olmaktadır. Tekşan (2001) gerçekleştirdiği çalışmada ön hazırlığın özellikle yazılı anlatımı içerik yönünden geliştirmede oldukça etkili olduğunu ve yazma etkinliklerinde ön hazırlığın gerekliliğini ortaya koymuştur. Aynı şekilde Beydoğan(2011) zihin haritası ile yazma öncesi bilişsel hazırlık yapan öğrencilerin yazma becerilerinde artış olduğunu tespit etmiştir. Bu durumu, öğrencilerin etkinlikler yardımıyla ön-bilgilerini harekete geçirmelerine, gereksinim duydukları bilgilere kolayca ulaşmalarına, önbilgileri ile yeni bilgilerini harmanlayarak anlam örüntüsü oluşturmalarına bağlamaktadır. Chan(2004) da zihin haritası ile yazma öncesi yapılan planlamanın öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yardımcı olduğunu tespit etmiştir.

3. Zihin haritası tekniği ile yazma etkinliklerinin yapıldığı deney grubunun yazma becerisinin imlâ ve noktalama düzeyindeki puanları ile programdaki yazma etkinliklerinin yapıldığı kontrol grubunun yazma becerisinin imlâ ve noktalama düzeyindeki puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu itibarla, zihin haritası tekniğinin öğrencilerin yazma becerilerini imlâ ve noktalama yönünden geliştirdiği söylenebilir. Bu

durum daha çok öğrencilerin sürece aktif katılımı ile ilişkilendirilebilir. Tekdüze yazma etkinliklerin aksine yazma sürecini eğlenceli bulan öğrenciler daha ilgili ve dikkatli olmaktadır. Durukafa(1992) zihin haritası ile benzer yönleri bulunan kelime ağının öğrencilerin yazma becerileri üzerindeki etkisini “Uygulama sonucunda, anlatım bozukluklarının önemli ölçüde azaldığını, noktalama işaretlerinin daha doğru kullanıldığını ve yazım hatalarının hemen hiç kalmadığını gördüm” diyerek belirtmiştir.

4. Zihin haritası tekniği ile yazma etkinliklerinin yapıldığı deney grubunun yazma becerisi toplam puanları ile programdaki yazma etkinliklerinin yapıldığı kontrol grubunun yazma becerisi toplam puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu itibarla, zihin haritası tekniği ile gerçekleştirilen etkinliklerin, öğrencilerin yazma becerileri bir bütün olarak geliştirdiği söylenebilir. Holland ve diğerlerinin(2003/2004) ifade ettiği gibi zihin haritası tekniği ile öğrencilere daha etkili bir biçimde planlama ve yapılandırma yeteneği sağlayarak hem yazılı hem uygulamalı çalışmalarda onların akademik performanslarını geliştirme imkânı vardır.
5. Zihin haritası ile gerçekleştirilen yazma etkinliklerine yönelik öğrencilerin olumlu bir tutum içerisinde oldukları söylenebilir. Yapılan görüşmelerde öğrenciler, zihin haritasının yazma etkinliklerinde kullanılmasıyla ilgili genelde olumlu görüş belirtmiştir. Öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi (%68,42) yazarken zihin haritası tekniğini kullanmak istediğini belirtmiştir.

4.2 Öneriler

Bu çalışmada ulaşılan sonuçlara dayanarak hem uygulamaya hem araştırmaya yönelik şu öneriler getirilebilir:

1. Türkçe dersinde istenilen düzeyde başarılı olunamayan becerilerin başında yazma becerisi gelmektedir. Öğrencilerin olumsuz bir tutum geliştirdikleri ve zorlandıkları yazma etkinliklerinin daha verimli olmasını sağlayacak yeni yöntem ve tekniklere ihtiyaç duyulmaktadır. Zihin haritası ile

gerçekleştirilen yazma etkinliklerinden elde edilen sonuçlar dikkate alındığında zihin haritası tekniği, yazma çalışmalarında alternatif bir teknik olarak kullanılabilir.

2. Öğretmenlere ve öğretmen adaylarına yazma etkinliklerini daha verimli hale getirecek alternatif yazma teknikleri ve uygulama şekilleri hakkında eğitim verilebilir.
3. Metin türüne göre öğrencilerin yazma becerileri farklılık gösterebilmektedir. Bu sebeple zihin haritası tekniği ile gerçekleştirilecek yazma etkinliklerinin metin türlerine göre etkililik düzeyini ortaya koyacak araştırmalar yapılabilir.
4. Zihin haritası hazırlama, zihnî birikimleri ortaya çıkaran bir süreç olması dolayısıyla öğrenci yaşantıları, zihin haritasını tekniği ile gerçekleştirilen yazma çalışmalarını etkilemektedir. Öğrenci yaşantılarının bu etkisini belirlemek amacıyla bir konuda öğrencilerin zihin haritası tekniği ile yaptırılacak yazma çalışması çeşitli değişkenler (yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum vb.) bakımından incelenebilir.
5. Bu çalışma, ilköğretim 7. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Zihin haritası tekniği ile yapılan yazma çalışmalarının etkisini diğer sınıf düzeylerinde de belirlemek amacıyla araştırmalar yapılabilir.
6. Zihin haritası tekniğinin diğer dil becerilerini geliştirilmedeki etkisini ortaya koyacak araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Anılan, Hüseyin (2005). *Yazılı Anlatım Becerilerinin Geliştirilmesinde Kelime Ağrı Oluşturma Yönteminin Etkililiği*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Arıkan, Münir (2003). *Nitelikli İnsan*. İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- Aydın, Gülnur (2009). *Zihin Haritalama Tekniğinin Dinlenen Anlamaya Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Belet, Ş. Dilek (2005). *Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri ile Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Beydoğan, H. Ömer (2011). *Zihin Haritası Destekli Bilişsel Hazırlığın Öğrencilerin Bilgilendirici Yazma Yeterliği Üzerine Etkisi*. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(4), 1-123.
- Brinkmann, Astrid (2007). *Grafiksel Bilgi Gösterimi - Matematik Eğitiminde Etkili Araçlar Olarak Zihin ve Kavram Haritaları*. (Çeviren: Suphi Önder Bütüner). Elementary Education Online, <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Buzan, Tony (2003). *Aklın Gücü*. (Çeviren: Gültekin Yazgan). İstanbul: Epsilon Yayınevi
- Buzan, Tony ve Buzan, Barry (2011). *Zihin Haritaları*. (Çeviren: Güntülü Tercanlı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Chan, Wai-ling (2004). *The Effectiveness of Using Mind Mapping Skills in Enhancing Secondary One and Secondary Four Student' Writing in A CMI School*. University of Hong Kong. http://hub.hku.hk/handle/123456789/31749?mode=full&submit_simple>Show+full+item+record
- Çamlı, Hande (2009). *Bilgisayar Destekli Zihin Haritalama Tekniğinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına, Fene ve Bilgisayara Yönelik*

Tutumlarına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Durukafa, Gönül(1992). Cluster Metodu, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi VII, 3.

Evrekli, Ertuğ (2010). *Fen ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritası ve Kavram Karikatürü Etkinliklerin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Beceri Algılarına Etkisi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Farrand, Paul, Hussain, Fearzana, Hennessy, Enid, (2002), “*The Efficacy of the ‘Mind Map’ Study Technique*”, Medical Education, 36:426-431.

Eppler, Martin J. (2006). A Comparison Between Concept Maps, Mind Maps, Conceptual Diagrams, and Visual Metaphors as Complementary Tools for Knowledge Construction and Sharing. *Information Visualization*, 5, 202-210.

Gelb, Michael J. (2002). *Düşünmenin Tam Zamanı*. (Çeviren: Taylan Bilgiç). İstanbul: Arion Yayınevi.

Güneyli, Ahmet (2007). *Etkin Öğrenme Yaklaşımının Anadili Eğitiminde Okuma ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Holland, B., Holland, L. and Davies, J. (2003/2004), *An investigation into the concept of Mind Mapping and the use of Mind Mapping software to support and improve student academic performance*. Learning and Teaching Projects 2003/2004, pp 89-94.

Karaaslan, Feridun (2010). *Konuşma ve Yazma Eğitiminde Beyin Fırtınası Tekniğinin Etkililiği*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Karateke, Ercan (2006). *Yaratıcı Dramanın İlköğretim II. Kademedeki 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerine Olan Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kartal, Ayça (2011). *Zihin Haritalama Tekniğinin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Başarısı, Tutum ve Kalıcılığına Etkisi*, Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Kıdık, Funda (2005). “*Canlılar Çeşitlidir*” Ünitesinin Öğretilmesinde Zihin Haritalama Tekniğini Kullanılarak Geliştirilen Yapılandırmacı Öğretim Yönteminin Uygulanması ve Geleneksel Yöntemle Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Kuşçu, Halil (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Dinleme, Konuşma, Okuma Ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Geliştirilmesinde Türkçe Öğretmeninin Rolü (Çekmeköy İlçesi Örneği)*, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özbay, Murat (1995). *Ankara Merkez Ortaokullarındaki Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, Songül (2008). *Orta Öğretim Seçme Sınavında Başarılı Olan Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özgülen, Özge (2009). *Yazma Eğitiminde Hedeflerin Gerçekleşmesiyle İlgili 1982 ve 2005 Türkçe Programlarının Karşılaştırılması(Bolu ili Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Pekaz, Kenan (2007). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Yazılı Anlatımlarındaki Ses Olayları, Noktalama, İmlâ Hataları ve Anlatım Bozukluklarının Düzeltmesinde İpucu ve Geri Bildirim Teknikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

- Saban, Ahmet (2005). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sever, Sedat (1993). *Türkçe Öğretiminde Uygulanan Tam Öğrenme Kuramı İlkesinin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Erişmeye Etkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tekşan, Keziban (2001). *Yazılı Anlatım Geliştirmede Ön Hazırlığın Etkisi*, Doktora Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Temizkan, Mehmet (2003). *Yazılı Anlatım Etkinliği Çerçevesinde Türkçe Öğretmenlerinin Çalışmalarına İlişkin Bir Değerlendirme*, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Tonyalı, Erdem (2010). *Yaratıcı Yazma Uygulamalarının İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Yazma Becerilerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Ünalın, Şükrü (2001). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yaşar, İtir Z. (2006). *Fen Eğitiminde Zihin Haritalama Tekniğiyle Not Tutmanın Kavram Öğrenmeye ve Başarıya Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zorbaz, Kemal Zeki (2010). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Yazma Kaygı ve Tutukluluğunun Yazma Becerisiyle İlişkisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK 1: DERS PLANLARI

1. Ders Planı

Dersin Adı	: Türkçe
Sınıf ve Şube	: 7/B
Süre	: (40+40)
Konu	: Zihin Haritası
Araç-gereç	: Projeksiyon, Bilgisayar, Renkli Kalemler, A4 Kâğıdı, Metinler, Zihin Haritaları
Yöntem ve Teknikler	:Soru-Cevap Yöntemi, Beyin Fırtınası, Tartışmacı Anlatım, Düz Anlatım, Zihin Haritası Tekniği

A. AMAÇ VE KAZANIMLAR

1. Amaç: Zihin haritası tekniği bilgisi

Kazanımlar:

1. Zihin haritasını tekniğinin tanımını yazma/söyleme
2. Zihin haritası tekniğinin ilkelerini yazma/söyleme
3. Zihin haritası tekniğinde kullanılan malzemeleri yazma/söyleme
4. Zihin haritası tekniğinin aşamalarını yazma/söyleme

2. Amaç: Zihin haritası tekniğini kavrayabilme

Kazanımlar:

1. Zihin haritası tekniğine uygun örnekler yazma/söyleme
2. Zihin haritası tekniğinin ayırt edici özelliklerini yazma/söyleme
3. Zihin haritası oluşturulmuş bir metni yorumlama

EĞİTİM DURUMU

B. Giriş Bölümü:

1. **Dikkat Çekme:** Öğretmenin bir zihin haritası örneğini projeksiyonla tahtaya yansıtması. Tony Buzan tarafından geliştirilen zihin haritası tekniğinin eğitim ve iş hayatında fırtına etkisi oluşturduğunu, dünya genelinde 250 milyondan fazla insanın kullandığı çığır açan bir not alma tekniği olduğu ve beynin İsviçre çakısı olarak adlandırıldığını söylemesi. Zihin haritası tekniğinin “Niçin beynin İsviçre çakısı olarak adlandırılmıştır?” diye öğrencilere sorulması. Öğrencilerin cevaplarının doğru veya yanlış olduğunu belirtmemesi.
2. **Güdüleme:** Öğretmenin, “İnsan yaşam boyu çevresiyle iletişim kurar. Diğer insanlarla iletişimimizi konuşma ve yazma yoluyla sağlarız. Bu dersimizde yazma becerimizi geliştirecek yeni bir teknik kullanacağız.” demesi. Birkaç öğrenciye “Bir öğrencinin etkili ve güzel bir şekilde yazması iletişim becerilerini nasıl etkiler ve okul başarısına katkısı ne olur?” diye sorması. Öğretmenin, “Bu derste etkili ve güzel yazma ile ilgili yeni davranışlar kazanacaksınız. Bu sayede hem iletişim becerileriniz gelişecek hem okul başarınız artacaktır.” demesi.
3. **Gözden Geçirme:** Öğretmenin, “Belirtilen davranışları kazanabilmeniz için sizlerle metinler üzerinde çalışacağız. Dersin sonunda hayatımızda önemli bir yeri olan yazmayı daha eğlenceli ve etkili kılacak bir teknik öğreneceksiniz.” demesi.
4. **Geçiş:** Öğretmenin metni öğrencilere dağıtması ve “ Size dağıttığım metin ile tahtadaki zihin haritası arasındaki ilişkiyi tespit edelim.” demesi.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

1. Öğretmenin dağıtılan metni öğrencilerden sessiz okumayla ilgili ilkelere göre okumalarını istemesi.
2. Birkaç öğrenciye metnin okutulması.

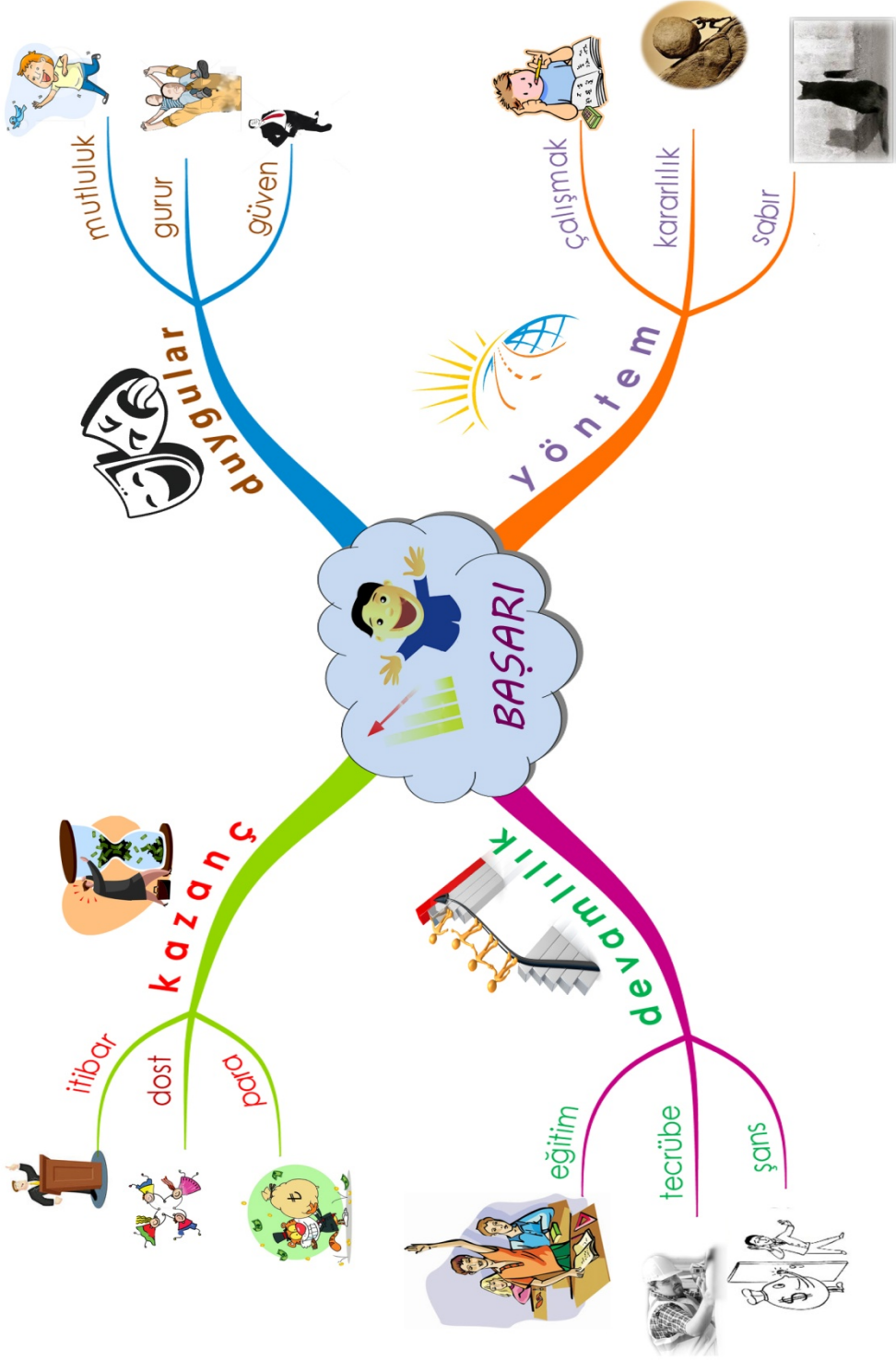
3. Metin okunurken diğer öğrencilerin takip edip etmediğinin öğretmen tarafından denetlenmesi.
4. Öğrencilerden metin ile zihin haritası arasındaki ilişkiyi bulmalarının istenmesi.
5. Metin ve zihin haritası arasındaki ilişkiyle ilgili öğrenci görüşlerinin alınması.
6. Zihin haritasının tanımı yapılır.
7. Zihin haritasının ilkeleri açıklanır.
8. Zihin haritası için gerekli malzemeler tanıtılır.
9. Zihin haritasının aşamaları açıklanır.
10. Çeşitli zihin haritası örnekleri tahtaya yansıtılır ve değerlendirilir.

D. SONUÇ BÖLÜMÜ

1. **Özet:** Öğretmenin, “Sağlıklı bir iletişim, dili etkili ve güzel kullanmaya bağlıdır. Dili hem konuşurken hem yazarken etkili bir şekilde kullanmamız gerekir. Konuşma ve yazma becerilerini geliştirmek gibi bir amacımızın olması gerekir.” demesi.
Ders içerisinde anlatılan zihin haritasının önemli noktaların vurgulanması ve öğrencilere not aldırılması.
2. **Tekrar Güdüleme:** Öğretmenin, “Dersin başında sorduğum soruyu şimdi cevaplayacağız.” demesi.
3. **Kapanış:** Öğretmenin, dersin başında sorduğu “Zihin haritası niçin beynin İsviçre çakısı olarak adlandırılmıştır?” sorusunu tekrar sorması ve birkaç öğrenciye cevap hakkı vermesi.

E. DEĞERLENDİRME

Öğretmenin zihin haritasının amaç, ilke ve aşamalarına yönelik sorular sorması. Tahtaya yansıtılan farklı şekillerden zihin haritasının özelliklerini taşıyanları öğrencilerin tespit etmesi.

Uygulamada Kullanılan Zihin Haritası

Uygulamada Kullanılan Örnek Metin

BAŞARI

Başarı bir kazanç olarak ele alınabilir. Ama kazançtan kastedilen sadece maddi bir getiri, maddi bir doyum değildir. Başarı insanın amaçlarına ulaşması olarak düşünülürse bu durumda amaçların gerçekleştirilmesi oranında başarıdan söz edilebilir.

Başarıdan anlaşılan şey kişiye özgü olmasına rağmen onun karşısında hislerimiz ortaktır. Acaba başarılı olup da mutluluğu hissetmeyen var mıdır? Elbette, hayır! İnsan en azından amacına ulaşmanın huzurunu kalbinde hisseder. Bunun yanı sıra hem yararlı bir iş yaptığımız için hem toplumdaki insanların takdirini kazanma fırsatı elde ettiğimiz için kendimizle gurur duyarız. Tabii ki başarıların bize kazandıracığı güven duygusunu unutmamak lazım. Başarılı oldukça kendimize olan inancımız artar ve kendimizde daha büyük başarılar için güç buluruz.

Başarılı bir kimsenin toplumda itibar göreceği söylenebilir. Çünkü insanlar, çevresinde zorlukların üstesinden gelebilen güçlü insanlara itibar ederler. Samimiyeti şüpheli de olsa dost halkası günden güne genişleyecektir. Gerçek dostları ayırt etmek de bize kalmış! Başarı bize sadece sosyal alanda kazanç sağlamaz. Başarılı insan başarısının karşılığında genellikle maddi bir kazanç da elde eder.

Başarılı olmak için ne yapmalı? Tabii ki elimizde sihirli bir değnek yok! Ama sihirli bir kelime var: Çalışmak. İnsan gerçek başarıya ancak çalışarak ulaşabilir. Bu yolda karşımıza birçok engel, zorluk çıkacaktır. Bu engeller karşısında pes etmemeli, sabır ve kararlılıkla çalışmalıyız.

Başarılı olmak kadar başarıyı devam ettirebilmek, başarılı kalabilmek de önemlidir. Başarılarımızın kalıcılığını sağlamak için eğitimin her zaman gerekli olduğunu bilmeliyiz. Değişen şartlara uyum sağlamak ancak böyle mümkün olacaktır. Bu durumda geçmişe sünger mi çekeceğiz? Kesinlikle, hayır! Tecrübe belki de eğitim ile kazanılması mümkün olmayan tek şeydir. Tecrübelerimiz bu yolda bizim önemli bir rehberimiz olacaktır. Ha, unutmadan ekleyelim: İnsanda biraz da şans olmalı, değil mi?

Tahir TAĞA

2. Ders Planı¹

Dersin Adı	: Türkçe
Sınıf ve Şube	: 7/B
Süre	: (40+40)
Konu	: Zihin Haritası
Araç-gereç	: Projeksiyon, Bilgisayar, Renkli Kalemler, A4 Kâğıdı, Metinler, Zihin Haritaları
Yöntem ve Teknikler	:Soru-Cevap Yöntemi, Beyin Fırtınası, Tartışmacı Anlatım, Düz Anlatım, Zihin Haritası Tekniği

A. AMAÇ VE KAZANIMLAR

Amaç: Zihin haritasını uygulayabilme

Kazanımlar:

1. Verilen bir konuda zihin haritası oluşturma
2. Zihin haritalarında kelimeleri kullanma
3. Zihin haritalarında resimleri kullanma
4. Zihin haritalarında kelime ve resimleri birleştirme

EĞİTİM DURUMU

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. **Dikkat Çekme:** Öğretmenin tahtanın ortasına “mutluluk” anahtar kelimesini yazması ve daire içine alması. Ardından bu kelimedenden çıkan on tane dal çizmesi ve öğrencilere bu şeklin ne anlama geldiğini sorması. Birkaç öğrenciden duygu ve düşüncelerini açıklamalarını istemesi.
2. **Güdüleme:** Öğretmenin, “Her insanın bazı kavramlara yönelik farklı tecrübeleri vardır. Bu yüzden kavramların zihninizde oluşturduğu çağrışımlar

¹ Bu ders planının aşamaları uygulanarak *okul, bahar ve vatan* konularında 3 zihin haritası çalışması daha gerçekleştirilmiştir.

çok zaman kendimize özgüdür. Ama çok zaman bu farklılığımızın ve zihnî birikimimizin farkında olamıyoruz.” demesi.

3. **Gözden Geçirme:** Öğretmenin, “Bu dersimizde insanların birbirinden farklı düşünebildiklerini, kendine özgü zihnî birikimlerinin olduğunu öğrenme imkânı bulacaksınız.” demesi.
4. **Derse Geçiş:** Öğretmenin, “Şimdi, herkes mutlu olduğunda ne hissettiğini, mutluluk kavramının neler çağrıştırdığını düşünsün.” demesi.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

1. Öğretmenin, öğrencilere boş bir A4 kâğıdı ve renkli boyama kalemleri dağıtması.
2. Öğretmenin, öğrencilerden kâğıdın ortasına “mutluluk” kelimesini yazmalarını veya bu kelimeyi temsil edebilecek bir resim çizmelerini istemesi.
3. Öğretmenin, “Ortaya yazdığınız ‘mutluluk’ kelimesinin etrafına beş tane dal çizin. Her bir dala, mutluluk dendiğinde aklınıza ilk gelen kelimeleri yazın. Ne kadar saçma olursa olsun, aklınıza gelen ilk kelimeyi yazmalısınız. Daha fazla kelime yazmak isterseniz, fazladan dallar ekleyebilirsiniz.” demesi.
4. Öğretmenin, “Dalları çizerken ve kelimeleri yazarken farklı renkler kullanmalısınız. Bu hem ilgiyi artıracak hem zihninizi harekete geçirecek.” demesi.
5. Öğretmenin, “Mutluluk ile ilgili beş çağrışımı yazdıysanız, bu defa yazdığınız her kelimeye üç dal çizin.” demesi.
6. Öğretmenin, “Çağrışımları yazarken düşüncelerinizin akıp gittiğini fark edebildiniz mi? Çağrışıma başladığınızda, bir kelime sizi ikinci bir kelimeye, ikinci kelime üçüncü bir kelimeye götürecektir ve bu zincir böyle devam edecektir. İşte, bu, tam olarak zihninizin çalışma prensibidir. Zihin haritası bütün çağrışımları harekete geçirir ve özgür düşünme gücünüzü açığa çıkarır.” demesi.
7. Öğretmenin, “Şimdi de yazdığımız her anahtar kelimenin zihninizde oluşturduğu imgenin resmini çizerek zihin haritamızı daha da zengin hâle getirelim. Zihin haritalarında resimleri kullanmak önemlidir. Çünkü biz

imgelerden yola çıkarak düşünürüz. Zihin haritalarında resim çizmek sizin hatırlamayı kolaylaştırırken beyninizin her iki yarım küresini de harekete geçirecektir.” demesi.

8. Öğretmenin, “Resimlerinizi tamamladıysanız zihin haritanızı gözden geçirin. Ekleme veya çıkarmak istediğiniz bir şeyler varsa bu düzenlemeleri bu süreçte yapabilirsiniz.” demesi.
9. Öğretmenin, öğrenciler zihin haritalarını oluştururken sınıfta dolaşarak öğrencilerin sorularını cevaplaması. Öğretmenin, bu süreçte hiçbir şekilde öğrenci çalışmalarına doğrudan müdahale etmeyip sadece rehberlik etmesi.
10. Hazırlanması tamamlandıktan sonra öğretmenin zihin haritalarını toplaması.

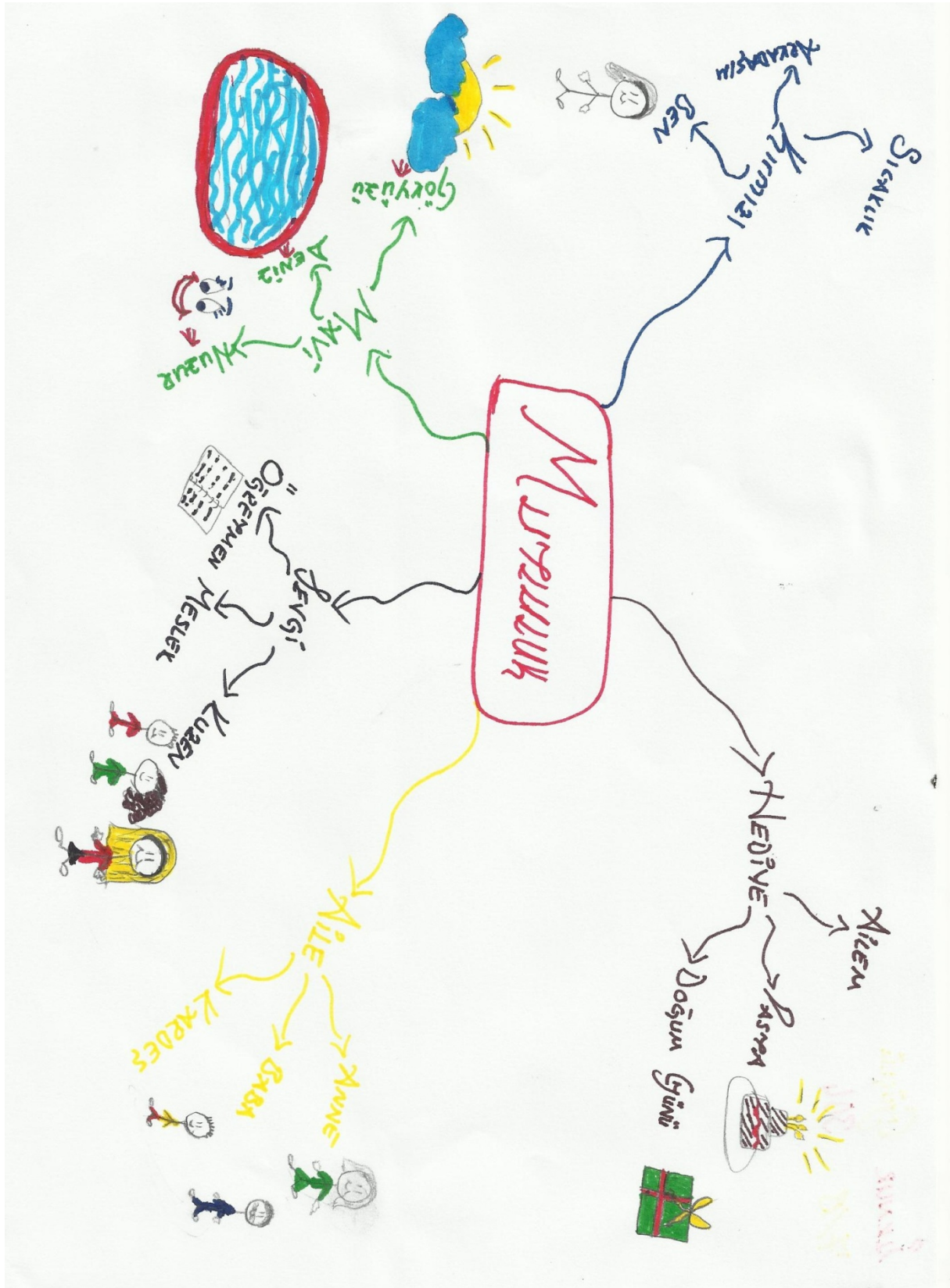
D. SONUÇ BÖLÜMÜ

1. **Özet:** Öğretmenin, zihin haritasının uygulama aşamalarını özetlemesi. Öğretmenin, “Biz bir kavram ile aslında zengin bir çağrışım gücüne sahibiz. Gerçekleştirdiğimiz bu çalışma sayesinde bu potansiyelimizi görme imkânımız oldu.” demesi.
2. **Tekrar Güdüleme:** Öğretmenin, “Bu derste arkadaşlarınız güzel çalışmalar ortaya koydu. Bakalım, arkadaşlarınız neler yapmış, kavram ile ilgili kendilerine özgü zihnî birikimlerini nasıl yansıtmışlar? En güzel zihin haritasını sınıf panosunda sergileyeceğiz.” demesi.
3. **Kapanış:** Öğrencilerin, yapmış oldukları zihin haritalarını sınıfla paylaşmaları.

E. DEĞERLENDİRME

Sınıfta paylaşılan zihin haritalarının yorumlanması. Zihin haritalarında görülen eksiklerin tespiti ve bunların öğrencilere açıklanması.

Öğrenci Çalışması Örneği

3. Ders Planı²

Dersin Adı	: Türkçe
Sınıf ve Şube	: 7/B
Süre	: (40+40) + (40+40)
Konu	: Zihin Haritası
Araç-gereç	: Projeksiyon, Bilgisayar, Renkli Kalemler, A4 Kâğıdı, Metinler, Zihin Haritaları
Yöntem ve Teknikler	: Soru-Cevap Yöntemi, Beyin Fırtınası, Tartışmacı Anlatım, Düz Anlatım, Zihin Haritası Tekniği

A. AMAÇ VE KAZANIMLAR

1. **Amaç:** Zihin haritasını uygulayabilme

Kazanımlar:

1. Verilen bir konuda zihin haritası oluşturma
2. Zihin haritalarında kelimeleri kullanma
3. Zihin haritalarında resimleri kullanma
4. Zihin haritalarında kelime ve resimleri birleştirme

2. **Amaç:** Yazılı anlatım kurallarına göre metin oluşturabilme

Kazanımlar:

1. Zihin haritasını doğrultusunda yazma
2. Yazılı anlatımın biçim özelliklerine uygun yazma
3. Yazılı anlatımın dil ve anlatım özelliklerine uygun yazma
4. Yazılı anlatımın imlâ ve noktalama özelliklerine uygun yazma

² Bu ders planının aşamaları uygulanarak *çocukluk, serbest konu, hayalimdeki meslek, hikaye ve arkadaşlık konularında* zihin haritasıyla beş yazma çalışması daha gerçekleştirilmiştir.

EĞİTİM DURUMU

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. **Dikkat Çekme:** Öğretmenin, “Carlyle, bugünün gerçek üniversitesi, bir kitaplıktır, sözüyle kitabın önemini ortaya koymaktadır. Kitap, her insan için farklı bir değer taşır. Bazısı kitabı bir eğlence vasıtası olarak görür, bazısı hayatı öğrenmek için bir okul. Peki, bizim hayatımızda kitap ne anlam ifade ediyor?” diyerek öğrencilerin dikkatini kitap kavramı üzerine çekmesi.
2. **Güdüleme:** Öğretmenin, “Biz, birçok konuda farkında olmasak da belirli bir kanaat oluştururuz. Farkında olmadan edindiğimiz kanaatleri, ancak o konu üzerinde düşünerek berrak bir halde ortaya koyabiliriz.” demesi.
3. **Gözden geçirme:** Öğretmenin, “Bu haftaki çalışmanın sonunda kitabının hayatınızda ne ifade ettiğini daha iyi anlama ve anlatma imkânı bulacaksınız.” demesi.
4. **Derse Geçiş:** Öğretmenin, “Kitabın bizde oluşturduğu duygu ve düşünceleri anlamak için kendimizi bir kitabı elimize aldığımızı ve onun sayfalarını tutkuyla çevirdiğimizi hayal edelim.” demesi.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

1. Öğretmenin, beyaz bir A4 kâğıdını ve renkli boyama kalemleri öğrencilere dağıtması.
2. Öğretmenin, “Kâğıdın ortasına sizin için kitabı en iyi tarif eden bir anahtar kelime yazalım veya bir resim çizelim.” demesi.
3. Öğretmenin, “Kâğıdın ortasına yazdığımız anahtar kelimenin sizde oluşturduğu çağrışımları merkezden çıkaracağımız dallara yazalım.” demesi.
4. Öğretmenin, “Hayat kitabın sizde çağrıştırdığı anahtar kelimeler ile ilgili çağrışımları onlardan çıkaracağımız alt dallara yazalım.” demesi.
5. Öğretmenin, “Zihin haritalarımızı gözden geçirelim. Ekleme veya çıkarmak istediğimiz anahtar kelimeler varsa zihin haritalarımızı tekrar düzenleyelim.” demesi.

6. Öğretmenin, “Yazdığımız anahtar kelimelerle ilgili zihnimizde oluşan imgelerin resmini de çizelim” demesi.
7. Öğretmenin, “Hazırlamış olduğumuz zihin haritasını gözden geçirerek eklemek istediklerimizi ekleyelim, çıkarmak istediklerimizi çıkaralım.” demesi.
8. Öğretmenin, “Zihin haritalarımızı tamamladık. Şimdi hazırladığımız zihin haritasını yazılı anlatım kurallarına göre yazıya aktaralım.” demesi.
9. Öğretmenin, öğrenciler yazılı anlatım metinlerini yazarken sınıfta dolaşarak öğrencilerin sorularını cevaplaması. Öğretmenin, bu süreçte hiçbir şekilde öğrenci çalışmalarına doğrudan müdahale etmeyip sadece rehberlik etmesi. Hazırlanması tamamlandıktan sonra öğretmenin zihin haritalarını toplaması.

D. SONUÇ BÖLÜMÜ

1. **Özet:** Öğretmenin, derste yapılan uygulamanın aşamalarını özetlemesi.
2. **Tekrar Güdüleme:** Öğretmenin, “Şimdi yaptığımız çalışmaları sınıfla paylaşalım. Bakalım, en güzel çalışmayı kim hazırlamış? Güzel çalışmalardan ilk üçünü sınıf panosunda sergileyeceğiz.” demesi.
3. **Kapanış:** Birkaç öğrencinin hazırladığı zihin haritasının ve yazılı anlatım metinlerinin sınıfla paylaşılması.

E. DEĞERLENDİRME

Sınıfta paylaşılan zihin haritası ve yazılı anlatım metinlerinin birlikte değerlendirilmesi.

Kitap

Kitap okuma zevki, insanlara hayattan zevk almaya sağlar.
 Böylece kişi zevk olarak güzellik alışkanlıklarına gibi
 su içmek, yemek yemek, spor yapmak vb. eylemlere
 kitap okuma alışkanlığında sağlar. Kitap; herkes için
 farklı bir kavram demektir kitap kimisi için
 zevk, kimisi için bir öğretmen kimisi içinde tam bir
 siklon kaynağı. Ama bence kitap;

Kitap deyince aklıma
 Okul gelin en başta
 Sıra ana maddeler
 Kalemi, defter ve sıra.

Cesit cesit türü var
 İster roman ister hikaye
 Bu kelimeleri deyince
 En başta gelin 'çocuk', klübe ve tebliğe

Sıra ağaç gelin aklıma
 Hani öğretmenleimin anasra kızaydı..
 Bu sayfa için kaç tane ağaç kesiyorlar acaba?

Ve en son bilimadamları gelin aklıma
 Yaptıkları deneyler hatırlatır insana;
 Okumak ne güzel bir şey
 Bazılar arlanmadıkta okudularımızdır
 Gün gelin yarın eder insana.

Beyhan Uçda Sadi

4. Ders Planı

Dersin Adı	: Türkçe
Sınıf ve Şube	: 7/B
Süre	: (40+40)
Konu	: Zihin Haritası
Araç-gereç	: Projeksiyon, Bilgisayar, Renkli Kalemler, A4 Kâğıdı, Metinler, Zihin Haritaları
Yöntem ve Teknikler	:Soru-Cevap Yöntemi, Beyin Fırtınası, Tartışmacı Anlatım, Düz Anlatım, Zihin Haritası Tekniği

A. AMAÇ VE KAZANIMLAR

3. Amaç: Zihin haritasını uygulayabilme

Kazanımlar:

5. Verilen bir konuda zihin haritası oluşturma
6. Zihin haritalarında kelimeleri kullanma
7. Zihin haritalarında resimleri kullanma
8. Zihin haritalarında kelime ve resimleri birleştirme

4. Amaç: Yazılı anlatım kurallarına göre metin oluşturabilme

Kazanımlar:

5. Zihin haritası doğrultusunda yazma
6. Yazılı anlatımın biçim özelliklerine uygun yazma
7. Yazılı anlatımın dil ve anlatım özelliklerine uygun yazma
8. Yazılı anlatımın imlâ ve noktalama özelliklerine uygun yazma

EĞİTİM DURUMLARI

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. **Dikkat Çekme:** Öğretmenin, “Bizim kadim kültürümüzde ‘Kişi kendin bilmek gibi irfan olmaz.’ anlayışı vardır. Kendimizi tanımamız bu bakımdan çok önemlidir. Çok zaman kendimizden söz ederken ne söyleyeceğimizi kestiremeyiz, kendimizi karşımızdaki kişiye doğru dürüst anlatamayız. Peki, biz kendimizi ne kadar tanıyoruz?” demesi ve duygu ve düşüncelerini açıklaması için birkaç öğrenciye söz hakkı verilmesi.
2. **Güdüleme:** Öğretmenin, “Biz, ‘Ben kimim?’ ve ‘Nasıl bir insanım?’ gibi kendimizi tanımaya dönük sorulara pek ihtiyaç duymuyoruz. Bundan ötürü her şeyden önce kendimizi tanıyamıyoruz; kaldı ki bir başkasına tanıtalım. Bu tür soruları kendimize sorduğumuzda ve cevaplarını düşündüğümüzde hem kendimizi daha doğru bir şekilde tanıma ve tanıtma imkânı bulacağız.” demesi.
3. **Gözden Geçirme:** Öğretmenin, “Bu derste gerçekleştireceğimiz çalışma ile kendimizi tanıma yolunda bir adım atmış olacağız. Tabii, bu vesileyle kendimizi hayat hikâyemiz içinde öz bir şekilde anlatma imkânımız olacak.” demesi.
4. **Derse Geçiş:** Öğretmenin, “Şimdi, herkes, birisine kendinden bahsetme durumunda olduğunu hayal etsin. Karşımızdaki kişiye kendinizi doğru bir şekilde tanıtmanız gerektiğini ve bunun çok önemli olduğunu düşünün. Böyle bir durumda kendinizden ve hayat hikâyeyizden nasıl söz ederiniz?” demesi.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

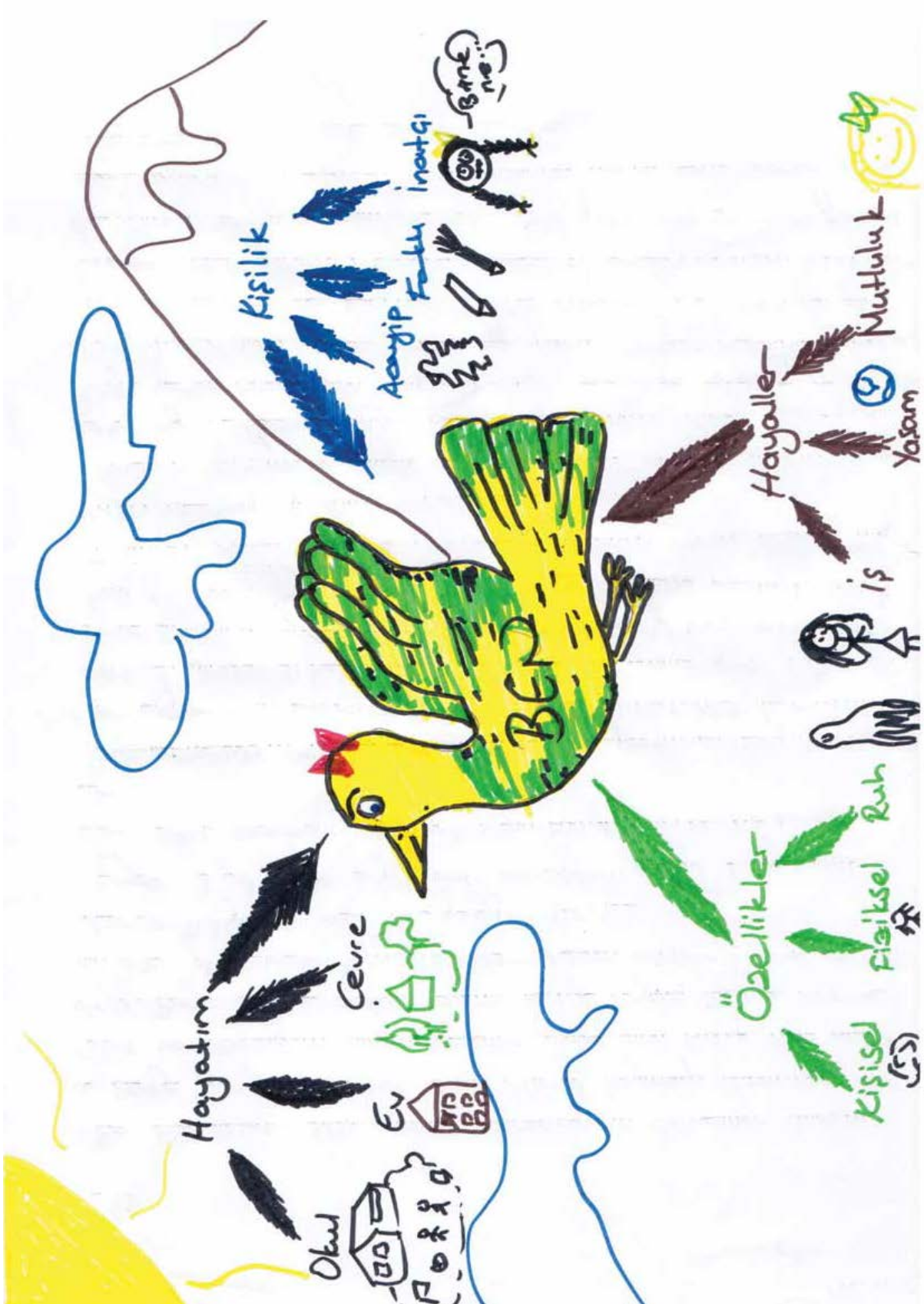
1. Öğretmenin, beyaz bir A4 kâğıdını ve renkli boyama kalemleri öğrencilere dağıtması.
2. Öğretmenin, “Kâğıdın ortasına hayat hikâyemizi ifade edecek bir anahtar kelime yazalım veya bir resim çizelim.” demesi.

3. Öğretmenin, “Kendi hayat hikâyemiz ile ilgili ana başlıkları belirleyelim ve bunları merkezden çıkaracağımız dallara yazalım.” demesi.
4. Öğretmenin, “Hayat hikâyemizin ana başlıkları ile ilgili çağrışımları onlardan çıkaracağımız alt dallara yazalım.” demesi.
5. Öğretmenin, “Zihin haritalarımızı gözden geçirelim. Eklemek veya çıkarmak istediğimiz anahtar kelimeler varsa zihin haritalarımızı tekrar düzenleyelim.” demesi.
6. Öğretmenin, “Oluşturduğunuz zihin haritasındaki anahtar kelimeler ile ilgili zihninizde oluşan imgeleri resmedelim.” demesi.
7. Öğretmenin, “Anahtar kelimelerle ilgili imgeleri resmederken güzel çizemiyorum gibi bir kaygı taşımayalım. İmgeleri basit çizimlerle de resmedebiliriz.” demesi.
8. Öğretmenin, “Zihin haritalarını tamamlayanlar, yazılı anlatım kuralları içerisinde zihin haritalarını yazıya aktarabilir.” demesi.
9. Öğretmenin, öğrenciler yazılı anlatım metinlerini yazarken sınıfta dolaşarak öğrencilerin sorularını cevaplaması. Öğretmenin, bu süreçte hiçbir şekilde doğrudan müdahale etmeyip sadece öğrencilere rehberlik etmesi.
10. Hazırlanması tamamlandıktan sonra öğretmenin zihin haritalarını toplaması.

E. SONUÇ BÖLÜMÜ

1. **Özet:** Öğretmenin, derste yapılan uygulamanın aşamalarını özetlemesi.
2. **Tekrar Güdüleme:** Öğretmenin, “Şimdi yaptığımız çalışmaları sınıfla paylaşalım. Bakalım, en güzel çalışmayı kim hazırlamış? Güzel çalışmalardan ilk üçünü sınıf panosunda sergileyeceğiz.” demesi.
3. **Kapanış:** Birkaç öğrencinin hazırladığı zihin haritasının ve yazılı anlatım metinlerinin sınıfla paylaşılması.

Öğrenci Çalışması Örneği

Rukiye
7-B INCE
273

17.05.2012
Per

Ben 1 Haziran 1999 yılında Karaman'ın Sarıveliler ilçesinde Dünya'ya geldim. Annem ismini Mevâ koymayı düşünüyormuş. Fakat ben doğduğum sırada dedemin ablası olan Rukiye'nin vefat etmiş. Bunun üzerine dedem adını Rukiye koymuş. Rukiye koymasının diğer bir sebebi Peygamberimizin kızının adını da Rukiye olması. Aslında Rukiye'nin aslı Rugayya'dır.

Benden 1 yıl 4 gün büyük olan bir ablam, 2 yıl 1 ay küçük olan erkek kardeşim ve 12 yıl 7 gün küçük olan bir kız kardeşim var.

Ben kişiye göre değişirim. Bu özelliklerime bağlanırsa bağlıdır. Eğer bağlanırsam kuvvetli olduğum kişilere daha rahat konuşurum. Ben 1. sınıftan 1. haftasını Konya Ereğli Cumhuriyet İ.O.O, 1. ve 2. sınıfları geriye kalanını Iğdır / Aralık Kazım Karabekir Paşa İ.O.O da, 3. ve 4. ün tamamını Ahlat / Aktise Atatürk İ.O.O, 5. sınıfı Konya / Könekte İ.O.O 6 ve 7. sınıfı Mram Gökçe Toki İ.O.O okudum. 8. sınıfı burada okuyorum.

Babam öğretmen olduğuna için çok gezdik. Ama gezdiğimiz yerler Ağrı, Erzurum, Iğdır olursa bu benim işime yaramadı. Doğu yerler olduğuna için, biz birtanım sırada olduğumuz için 1 ve 2. sınıf pek güzel geçmişti. Her gün köpekler her gün camialar ve kazılar. Bu üç hayvan sayesinde her gün annem okula götürdü. Bazen babam bazen annem okuttu. Sonra orayı anlatmayan bir yere geldik. Buranın hayvanları değil insanlar betendi. Yine hayvanlarda vardı ama zorun vermezlerdi. İnsanlar çok sarı verirdi.

Şimdi burdayım. 9. sınıfa anlamak bile istemiyorum. Aslında o kadar kötü değil ama...

Biraz kendimden bahsedeyim.

Ben okulda sırsup, evde konuşan tiplerdenim. Erkekler öncülüğe tamamen karşıyım. Yok kızlar evde oturacakmış, okuması uygun değilmiş. Doğru ama kızlar da taş değil ya... - Naysse

En sevdiğim ders Matematiktir. Kendimi bildim bileli Matematik sevdim. Aslında Matematikim pek iyi değil. Diğer derslerimi sorarsanız, Sosyal Bilgiler ve Türkçe harika iyiyimdir. Müzik dersinden nefret ederim. Müzik dinlemem. Farklı dil öğrenme meraklısıyım. Arapça ve Osmanlıca öğrenmek isterim. Sağma düşüncelere kapılmam. Arkadaş seçiminde pek iyi değilim. Şimdi iyi 4 arkadaşım var. Daha hiç gerçek bir dostum olmamış değil. Tabi Allah'tan başta. Biraz inatçıyım. Birazda acayip ve farklı. Bazen civitirim. Ama gogunluklar ciddiye almam. Biraz da utengas.

Şimdi 7-B sınıftayım. Geleceğim için çalışıyorum. Hedefim doktora. Fazla hayaller kurmam.

EK 2: YAZILI ANLATIMI DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin;

Adı:

Soyadı:

Sınıf ve Numarası:

	Yazılı anlatımda aranacak özellikler	Verilmesi gereken puan	Öğretmenin vereceği puan
Biçim	Kâğıdın kenarlarında, paragraf ve satır aralarında uygun boşluklar bırakılmıştır.	5	
	Düzgün, okunaklı ve işlek bir yazı kullanılmıştır.	5	
Dil ve Anlatım	Başlık konuyla ilgilidir.	5	
	Konu, mantıksal tutarlılık ve bütünlük içinde anlatılmıştır.	5	
	Paragraflar arasında uygun geçiş sağlanmıştır.	5	
	Her bir paragrafta tek bir duygu ve düşünce işlenmiştir.	5	
	Yazıda verilmek istenen ana fikre ulaşılmıştır.	10	
	Ana fikir ve duygu, yardımcı fikir ve duygularla desteklenmiştir.	10	
	Alıntı, örnek ve benzetmeler yeterli olup içeriğe uygundur.	10	
	Sonuç ifadesi konuyu bağlayıcı ve etkileyicidir.	5	
	Cümle kuruluşları dil bilgisi kurallarına uygundur.	5	
	Kelimeler yerinde ve doğru anlamda kullanılmıştır.	5	
	Cümlede kelime tekrarları yapılmamıştır.	5	
	Konuyla ilgili kaynaklara başvurulmuş ve yeterince yararlanılmıştır.	5	
	Konuyu kendine özgü ifadelerle anlatmıştır.	5	
Yazım ve Noktalama	Yazıda yazım kurallarına uyulmuştur.	5	
	Noktalama işaretleri doğru yerde kullanılmıştır.	5	
Toplam		100	

EK 3: GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu: Öğrencilerin zihin haritası tekniğine ilişkin görüşleri nelerdir?

Giriş

Merhaba. Zihin haritası tekniğinin yazma becerilerine etkisini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmaktayım. Bu amaçla sizinle bir dönem boyunca zihin haritasıyla yazma çalışmaları gerçekleştirdik. Bu görüşme ile sizin zihin haritası tekniği ile düşüncelerinizi belirlemek istiyorum.

Yaptığımız görüşmelerden elde edilecek bilgiler sadece araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

1. Zihin haritasını nasıl tanımlarsınız?

2. Yazmada zihin haritasının faydaları nelerdir?

3. Zihin haritası hazırlarken yaşadığınız zorluklar nelerdir?

4. Bundan sonra yazarken zihin haritasını kullanır mısınız?
  - a. Cevabınız evet ise niçin?

  - b. Cevabınız hayır ise niçin?

